

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

RESNICA
BREZ
PATOSA

Sobota, 18. avgusta 1962
Štev. 32, leto XX

Umrli so v premogovni jami, globoko pod zemljo. Stirje mladi velenjski rudarji. Srečko Peroša, kopač, Jože Nahtigal, pomočnik kopača, Alojz Jelen, kopač, Kazimir Petek, pomočnik kopača. Rudarska delovna skupina. Skupaj so jemali številke in zaščitne čelade in svetilke pri vходу v jamo in se spuščali v globino, rili v črno skalo, jo razstreljevali in pošiljali v svet. Skupaj so se pomenovali o svojih skrbeh in načrtih, o majhnih in velikih rečeh, ki jih preprosto imenujemo rudarsko življenje. Skupaj so delali in — skupaj umrli. Tistega turobnega večera, pet minut pred sedmo, ko so v zahodni jami, 380 m globoko, naleteli na plin, skrit med sloji premoga. Njihove svetilke so za vselej ugasnile. Mnogi jih nismo poznali.

NJIH DELO BO ŽIVELO VEČNO

Bili so pač štirje med mnogimi, ki so jih skupne težnje in sanje in težave s tisočeriimi nitmi povezale v celoto. Stirje člani velenjskega rudarskega kolektiva. Ko pa je rudniška sirena s svojim turobnim glasom oznanila njihovo tragično smrt, in so njihova imena šla od ust do ust svojecev, popoldanske izmene — žena, mater in otrok — ki so se zbrali pri vhodnih vratih v jamo, takoj ko so zvedeli za nesrečo, in ko je vsak med njimi doživljal vse tisto, kar se je dogajalo v jami, in se je vsa Šaleška dolina odela v črno, nam je bilo, kot da smo jih poznali leta in leta, kot pač poznamo svoje sosedo in sodelavce in prijatelje, s katerimi delimo dobro in hudo. Stirje rudarji so umrli v jami, njihov spomin pa bo še dolgo živel. Ne le spomin na njihova imena in tudi ne samo spomin na mlade ljudi, ki so umrli, ko so se najbolj veselili življenja. Se mnogo let bo živelo njihovo delo, ki so ga vgradili v ta rudnik in v Novo Velenje. In v tem svojem delu, ki so mu dodali vse, kar so najdražjega imeli — svoje življenje — bodo že živeli. Stirje mladi velenjski rudarji, ki so ondan, ko so kopal premog in ga pošiljali v svet — umrli.

PREMOSTITI BO TREBA NEZAUPANJE MED ZASAVSKIMI KOMUNAMI

SODELOVANJE V GOSPODARJENJU ne more biti uspešno brez soglasja delovnih kolektivov

Letoŕnje gospodarjenje v zasavskih občinah ne ustreza predvidevanjem, ki so zabeleŕena v druŕbenih planih. To pomeni, da je potrebno resneje spregovoriti o nadaljnjem gospodarjenju. Kaŕe, da se doslej v Zasavju ŕe niso povsem prilagodili novim razmeram, ki zahtevajo veĕ iznajdljivosti od gospodarskih organizacij, predvsem pa vso pazljivost komun. Primeri odvdiŕnih zalog v nekaterih gospodarskih organizacijah, neprimernost proizvodnje v drugih, premajhna zmogljivost in konkurenĕnost tretjih in podobno, zahteva tehtnejŕe proĕitve.

Ena izmed moŕnosti za boljŕe gospodarjenje v Zasavju se ponuja v sodelovanju med komunami. O tem je bilo v Zasavju ŕe veliko razgovorov, vendar premalo rezultatov. Zlasti velike moŕnosti sodelovanja so na podroĕju gradbeniŕstva. Gradbeniŕska industrija bi lahko zajela vse podroĕje od kresniŕskih apnenic v litiŕski obĕini, do zidaniŕmoŕke cementarne. V sklopu te dejavnosti lahko uvrstimo tudi gradbeno operativno, ki pa bi jo bilo umestno zdruŕiti. V tem obsegu bi lahko s pridom zaposlili tudi vso primerno obrt, ki bi odliĕno dopolnjevala ŕe zajete zmogljivosti gradbeniŕstva. To je ena izmed moŕnosti gospodarskega sodelovanja, je pa gotovo ŕe veĕ drugih. Ne dvomno bi na ta naĕin lahko izkoristili neŕtete rezerve, ki se doslej skrivajo v razdrobljenem proizvodnji in neorganiziranem nastopanju na trŕiŕu. S tem bi

vzbudili interes za specializacijo v proizvodnji in druge oblike dobrega gospodarjenja. Pa tudi nadaljnje planiranje bi bilo laŕje in vsekakor tudi bolj realno. Za sodelovanje so zagreti v vseh zasavskih komunah, predvsem ŕe na gospodarskem podroĕju. Toda dosedanje izkuŕnje kaŕejo, da so besede v razkoraku z dejanji. Gospodarskega sodelovanja razen nekaterih primerov kooperacije, ni. So pa doseŕeni nekateri uspeŕi sodelovanja v ustanavljanju skupnih sluŕb in zavodov. Zaĕetek sodelovanja s to obliko pa je vzbudil v nekaterih obĕinah sum, da je v tem skritu ŕeŕlja po zdruŕitvi obĕin. Zaradi tega so se obĕine pogosto izmikale takemu sodelovanju izgovorom, da ŕeŕljivo, naj bo sedeŕ te ali one sluŕbe v njihovi obĕini. To opozarja na oĕitno medsebojno nezaupanje. Kaŕe, da izvira to nezaupanje iz slabih

izkuŕnenj preteklosti. Toda vpraŕanje je, s kakŕŕno upraviĕenostjo lahko govorimo o izkuŕnjah iz preteklih let in jih brez premisleka prenaŕamo v sedanost kot nespremenjeno dejstvo? Naĕin upravljanja, gospodarjenja in vodenja se je v zadnjem desetletju zelo spremenil. Lahko sicer govorimo o takŕni ali drugaĕni obremenjenosti posameznih tovariŕev s starimi metodami dela, toda te ne morejo priti do izraza, ĕe je delo v komunah pravilno zastavljeno in ĕe so odnosi pravilno postavljeni.

Videti je, da v zasavskih obĕinah veliko priĕakujejo od rotacije. Toda rotacija sama ne bo spremenila veliko, ĕe ne bo vzporedno velikih prizadevanj. Nedelavnost v sodelovanju med komunami lahko ostane ista kot je zdaj — kljub rotaciji in ĕemu drugemu. Potrebni so sporazumi, potrebna je razmejitve pristojnosti, potrebno je prizadevanje, odkrito delo. Predvsem ŕe potrebna neizpodbitna dejstva za ali proti sodelovanju. Teh pa ne prinaŕa rotacija, temveĕ analize. Zaposeliti je potrebno strokovnjake in jim povedati, kaj priĕakujejo od njih. Zagotoviti je potrebno moŕnost gospodarskim organizacijam, da povedo svoje miŕljenje o sodelovanju.

Znani so ŕe primeri razgovorov med gospodarskimi organizacijami o sodelovanju ali zdruŕitvi. Predlogov o tem pa od njih nismo sprejeli. Predlogov ni bilo zato, ker so se uklonili pomisleku: »Kaj pa bodo rekli na obĕinah.« Takŕni pomisleki pa govorijo o neĕem: da bi bilo v gospodarskih organizacijah dovolj posluha za sodelovanje, ĕe bi ga imeli veĕ pri obĕinah.

Naĕin, kako pripravljajo v Zasavju sodelovanje, kaŕe slabosti. Znano je, da poskuŕajo premostiti nezaupanje z razgovori med predsedniki obĕinskih ljudskih odborov. Toda ti razgovori, ki trajajo ŕe leto dni, doslej ŕe niso rodili gospodarskega sodelovanja. Najveĕ, kar je bilo s tem doseŕenega, je izmenjava izkuŕnenj in prizadevanj pri sestavljanju druŕbenih planov. Na teh razgovorih se sporazumevajo tudi o naĕinu skupnega financiranja ŕeŕstva in o ustanavljanju skupnih sluŕb. To pa je tudi razumljivo, saj obravnavajo paĕ tisto, kar sodi v delokrog obĕinskih uprav in kar terjajo razmere kot nujno. Za ostalo pa nimajo na razpolago izdelanih analiz, ki bi jim lahko sluŕile kot osnova.

Razprava brez analiz se ŕe doslej ŕe izkazala za neuspeŕno. Bilo je to v razpravi o avto-prevoŕniŕstvu. Tudi tukaj se je pokazala teŕnja, da bi uveljavili sodelovanje med gospodarskimi organizacijami zgolj na osnovi sklepanja iz razgovorov na viŕji ravni. Tokrat na ravni gospodarskih organizacij, oziroma delavskih svetov in uprav. Razen tega je razprava bila pozno zaĕeta. Tako pozno, da na razpravo v delovnih kolektivih ni bilo mogoĕe misliti.

Sodelovanje v gospodarstvu pa si brez zavestnega soglasja delovnih kolektivov nikakor ne moremo zamisliti. Pojasnjevati je potrebno vzroke sodelovanja. ŕe doslej so marsikje vzroke sodelovanja narobe razumeli. Pozneje pa bi bilo nerazumevanje bistva sodelovanja prav tako ŕkodljivo, kot je ŕkodljivo sedanje razdrobljeno in nepovezano gospodarjenje. ŕe zdaj je potrebno razpravljati o vseh vezeh, ki jih bo zasnovalo sodelovanje. Vaŕni so vzajemni odnosi, pristojnosti in ŕe marsikaj. V sodelovanju je predvsem vaŕno to, kakŕŕno mesto pristojnosti in ugodnosti bo imel v njem kolektiv posamezne gospodarske organizacije. Vaŕno je zagotoviti s sodelovanjem uspeŕen prodor na trŕiŕe.

Nekatere gospodarske organizacije v sedanem razvoju ŕe zdaj kaŕejo na to, da bodo v breme obĕin, v kolikor jim ne bodo konkurenĕne, v kolikor bodo imele preveĕ nalog, v kolikor se ne bodo pravoĕasno preusmerile v drugo proizvodnjo. Tu se poraja potreba po sodelovanju, po zdruŕevanju.

Toda tako sodelovanje ne sme biti odvisno ne od pomislekov in ne zgolj od ŕeŕlja. Prav tako ne sme biti odvisno le od vtisov, ki so lahko subjektivni. Videti pa je, da je sodelovanje v Zasavju zasnovano malee nerodno. Od tod verjetno tudi zaĕetne teŕzave. Kaŕe, da so vendarle ŕe ŕive nekatere stare navade, ki veĕ niso in ne morejo biti uĕinkovite. Morebiti so tudi zategadelj spregledali moŕnost, da dajo poudarek sodelovanju v primernih aktih. Tak akt je vsekakor bodoĕi statut obĕine. ĕe bi dali prostora sodelovanju tudi v doloĕilih novih statutov obĕin, bi bilo delo na tem podroĕju laŕje. ŕe sama priprava referendumov o statutih bi zahtevala v vseh zasavskih obĕinah povsem jasno besedo tudi o sodelovanju.

VIKTOR ŒIREC

IZREDNI GOSPODARSKI USPEŒI STEKLARJEV IZ ROGAŒKE SLATINE

TRETJINO VEĒ KOT LANI

Samo tile trije primerjalni podatki o doseŕenih gospodarskih uspeŕih v letoŕnjem prvem polletju so dovolj zgovorni za prizadevnost steklarjev iz Rogaŕke Slatine:

- v primerjavi z lanskim prvim polletjem je celotna realizacija dohodka v tej steklarni za 36,9 % veĕja;
- ob tolikŕnem porastu proizvodnje so porabili za 0,4 % manj delovnih ur kot lani v prvem polletju;
- v primerjavi z lanskim prvim polletjem so izdelali za 27 % veĕ proizvodov.

Res, ŕe samo ti primerjalni podatki govore, da so v steklarni Rogaŕka Slatina pridno delali in dobro gospodarili. Toda na voljo so ŕe drugi podatki, ki podrobneje osvetljujejo gospodarske uspeŕe, kakŕŕŕne najbrŕ steklarji doslej redkokdaj pomnijo. Pa se zaustavimo pri nekaterih. Ob tem, da je celotna realizacija za 36,9 % veĕja, so porasli materialni stroŕki za 12,4 %. Dohodek podjetja je veĕji v primerjavi z lanskim prvim polletjem za 47,5 %, ĕisti dohodek pa za 40,9 %. Tolikŕŕne gospodarske uspeŕe so dosegli steklarji ob enakih zmogljivostih, kot so jih imeli na razpolago lani. Povsem razumljivo je tudi, da je za veĕjo prizadevnost upraviĕeno tudi veĕje plaĕilo. In iz podatkov o izplaĕanih bruto osebnih dohodkov je razvidno, da so leti porasli v primerjavi z doseŕenimi v lanskem prvem polletju za 39,5 %.

Mogoĕe se bo kdo ob tem zadnjem podatku, to je o porastu osebnih dohodkov, zamislil in dejal: »To je narobe gospodarjenje, saj so vse zajedli.« Takŕno mnenje pa bi bilo napak. Primerjalni podatki namreĕ povedo, da so skladi podjetja v primerjavi z doseŕenimi v lanskem prvem polletju letos veĕji za 40 %. Porast bruto osebnih dohodkov pa tudi ne

gre na raĕun druŕbenih obveznosti. Druŕbene obveznosti, ki jih je letos poravnalo podjetje, so namreĕ natanko za 100 % veĕje, ali drugaĕe povedano, v investicijske sklade je lani podjetje plaĕalo 16, letos pa 32 milijonov dinarjev. In ŕe drug podatek. Izredni prispevek iz dohodka je v letoŕnjem prvem polletju v primerjavi z lanskim za 91,1 % veĕji. Na ta raĕun je druŕba dobila 23,4 milijone dinarjev. Ob ŕe veĕjem porastu proizvodnje, torej ob veĕji prizadevnosti steklarjev bi bil seveda ta prispevek (ki ne upoŕteva prizadevnosti, temveĕ jo pravzaprav obremenjuje), ŕe veĕji.

Kaj pomeni pridruŕitev obrata, ki je dotlej pravzaprav iz dneva v dan bolj in bolj hiral, in je bil tako rekoĕ na robu propasti, k podjetju, kjer je organizacija dela v resnici na viŕku, povedo podatki o ekonomski enoti steklarne — bivŕem steklarskem podjetju v Slovenski Bistrici. Tu je celotna realizacija za 47 % veĕja v letoŕnjem prvem polletju v primerjavi z doseŕeno v lanskem prvem polletju. Tolikŕŕen uspeŕ so dosegli v tem obratu ob 12 % manj porabljenih delovnih ur (kot lani v prvem polletju) in 12 % manjŕi zaposlitvi. V Rogaŕski Slatini vedo povedati, da so rezultati slovenskobistriŕskih

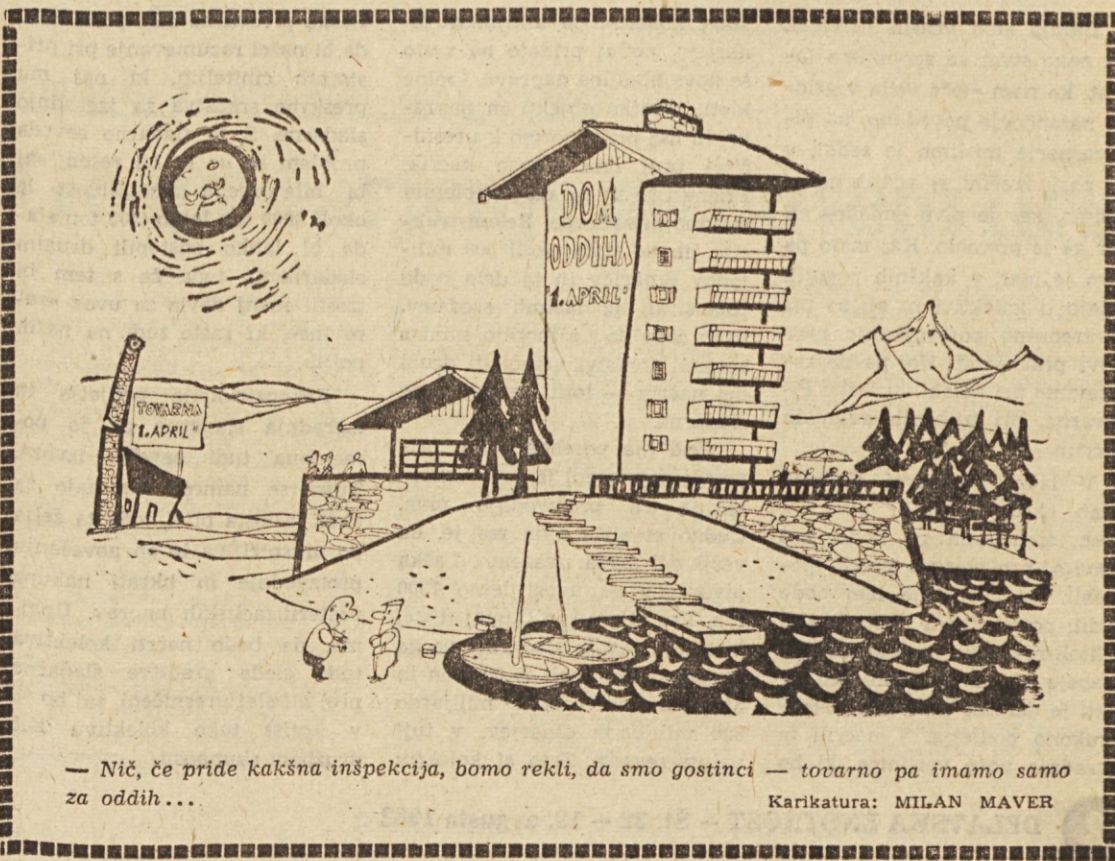
steklarjev res izredno lepi, predvsem ĕe upoŕtevamo dejstvo, da so se tamkajŕnji steklarji morali mesec dni priĕevati proizvodnji izdelkov, kakŕŕŕni so v programu matiĕnega oddelka in da je bila paĕ mesec dni v remontu. Ti gospodarski uspeŕi pa so seveda znatno obogatili sklade te ekonomske enote. Skladi so namreĕ porasli za 251 %.

Izdelki steklarjev iz Rogaŕke Slatine so ŕe nekaj let priznani in iskani na svetovnem trgu. Zato je izvoz iz tega podjetja pomembna postavka v izravnavi naŕe zunanjetrgovinske bilance. Kakorkoli so si steklarji ŕe lani prizadevali, da bi izvozili ĕim veĕ proizvodov, so to prizadevnost letos ŕe poveĕali. Raĕunali so, da bodo izvozili za 22 % veĕ proizvodov kot v lanskem prvem polletju (plan za vse leto). Podatki za prvih sedem mesecev govore, da so ta kumulirani plan presegli celo za 1 % ali drugaĕe povedano, da so v letoŕnjih sedmih mesecih v primerjavi z lanskimi, izvozili za 27 % veĕ bruŕenega in ostalega stekla. Raĕunajo, da bodo letos izkupilji z izvozom proizvodov za milijon petdeset do milijon sto tisoĕ dolarjev in presegli svoj plan za 10, morda celo 12 %.

Druŕbena skupnost pa si lahko odslej obeta ŕe veĕji dotok deviz iz te tovarne. Letos v septembru bodo namreĕ zaĕeli z rekonstrukcijo in ta naj bi bila zakljuĕena k letu osorej. Zato, ker misli podjetje poveĕati izvoz, je dobilo kredit iz jugoslovanske investicijske banke za rekonstrukcijo v znesku 196 milijonov dinarjev. Veĕ kot polovico sredstev, ali natanĕneje povedano 193 milijonov dinarjev pa bo potroŕilo za uredniĕtev rekonstrukcijskih naĕrtov iz svojih skladov. Z rekonstrukci-

jo se bodo seveda poveĕale proizvodne zmogljivosti, tako da raĕunajo v bodoĕe na izvoz v vrednosti milijon in pol dolarjev.

Trditev, da so gospodarski uspeŕi steklarjev iz Rogaŕke Slatine izredni, potrjujejo prav vsi podatki in je vsak komentar povsem odveĕ. Prepriĕani smo, da bomo lahko ob zakljuĕku leta napisali prav takŕno, ĕe ne ŕe veĕjo pohvalo za prizadevnost steklarjev iz Rogaŕke Slatine. PETER DORNIK

Tovarna na deželi

Nekako pred sedmimi leti so v Loški dolini začeli razmišljati, kako bi zaposlili prebivalstvo, ki ranjše je v kmetijstvu in gozdarstvu ni bilo dovolj zaslužen. Domenili so se, da bodo naredili tovarno! Kaj naj bi v njej delali, kako bodo pričeli delavce, niso razmišljali. Prvih sedem tovarnišev, ki so se najbolj ogreli za to misel, je občina poslala na prakso v tovarno »Niko« v Zelenikah. To je bil začetek.

Potem se je začelo »romanje« po slovenskih industrijskih podjetjih. Pobrali so vse tiste stare in osluzbene stroje, ki so bili namenjeni za odpad. Da bi bile zadeve knjigovodsko v redu, so se povsod domenili za brezplačni prenos osnovnih sredstev. Potem je še občina odstopila na pol dograjeni združni dom v Ložu in nekaj drugih stavb. Vanje so postavili stroje, ki so jih prej temeljito pregledali in popravili in začeli z delom. Preveč posmeha in norčevanja pa so doživeli, ko so z vseh vetrov znašali skupaj svoje podjetje, svojo tovarno na deželi, da bi ga komurkoli hoteli pokazati. Za nekaj let so se tako rekoč zaprli in samo delali. Na trg so prišli prvi izdelki kovinskega podjetja iz Lože; razno gradbeno okovje in podobno.

Zdaj pravijo, da je podjetje za silo urejeno. Poskrbeli so za lastno orodjarno, livarno, oddelek za proizvodnjo gradbenega okovja in drugih serijskih izdelkov, obrat plastičnih mas itd. Letos bodo naredili za 1,1 milijarde dinarjev izdelkov ali za dobrih 20% več kot lani. Letni proizvodni plan so izpolnili z 49%. Pripravljeni pa so, da bi ga presegle, če ne bi prišlo do že znanih težav na tržišču, do odpovedovanja pogodb in podobno. Tako so na primer morali »drobili« serije, kar jim je navrglo obilo dodatnih stroškov. Delo v nekaterih obratih je zastalo po več tednov, ker niso dobili surovin itd. Navzlic vsemu temu, kar doslej še ni zadovoljivo urejeno, so pripravljeni, da bodo do konca leta nadomestili vse zamujeno.

Kolektiv, ki zdaj šteje 520 članov, po ekonomskih enotah sproti razpravlja o vseh tekočih ekonomskih in drugih problemih. Čeprav so za zdaj vsi skladi podjetja centralni in ekonomske enote dejansko samostojno razpolagajo zgolj s petimi odstotki prihranka na predvidenih stroških, glede ostalega pa imajo posvetovalni glas, jih navedeno podjetje. Najpozneje v petih letih bodo lahko zbrali toliko sredstev, da bi skoncirali vse obrate v novih prostorih v Ložu. Zato vsa razpoložljiva sredstva vlagajo v nadaljnji razvoj. Izbrali so namreč tak proizvodni program (dopolnjevanje asortimana drugih proizvajalcev, za katere proizvodnja nekaterih izdelkov ni rentabilna), ki za njihove razmere in pogoje zagotavlja rentabilno poslovanje tudi v prihodnje.

Treba jih je obiskati in s njimi doživeti, kako čutijo svojo tovarno. Zanj so porabili 18 milijonov dinarjev investicijskih sredstev in — svoje roke. V njihovi lastni orodjarni pa — tudi drugi jim to priznavajo — že ves čas delajo čudeže. Ne le, da redno vzdržujejo nič kolikorodopsani stroji in park. Sami so na primer izdelali vse stroje za obrat plastičnih mas, ki daje četrtino vrednosti njihove proizvodnje.

Naredili so vse, kar so mogli, da je tovarna začela s delom. Zdaj se, kot omenjeno, trudijo, da bi jo obdržali in modernizirali. Pravočasno so razumeli, da se morajo prilagoditi tržišču. Zato so »drobili« tudi večje serije, samo da so ustregli naročilom. Zato prodaja navzlic vsemu teče normalno, čeprav kupci dokaj nerodno plačujejo. Zato se dogovarjajo o prvih pošiljkah za izvoz. Zaradi te njihove navezanosti na tovarno nemara ne bo presenečenje, če bodo čez leta res postavili tudi novo tovarno. Kakorkoli pa že bo — dosejanje uspehe je dosegel kolektiv, ki ga zvečne sestavljajo priučeni delavci; za zdaj — čeprav iz dneva v dan manj — pretežno še vedno proletarci.

-mG

Pojasnilo k članku

»Kako naj bo razprava jasna«

»V« Delavski enotnosti« številka 30 z dne 4. avgusta 1962, je pisec S. S., v članku pod gornjim naslovom, postavil nekaj vprašanj, ki se pojavljajo v zvezi z ustanavljanjem komunalnih skupnosti na območju ljubljanskega okraja. Pisec članka navaja, da je dal okrajni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani v zvezi s tem netočne podatke.

K temu dajemo pojasnilo:

Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani je v ločenem časovnem razdobju zbral v zvezi z razpravo o ustanavljanju komunalnih skupnosti več statističnih in finančnih podatkov o predvidenih dohodkih in izdatkih za leto 1962.

Prvi predlog, o katerem je razpravljala izvršilna odbor zavoda, dne 19/6 1962, je predvideval, da se bodo dohodki zavarovancev, oziroma dohodek od prispevkov, povečali v primerjavi s preteklim letom le za 10%. Dohodki so bili predvideni še po stopnji 8,7%, t. j. po redni stopnji prispevka za zdravstveno zavarovanje, ki je veljala za LRS v letu 1961. Finančni načrt zavoda je predvideval dohodkov din 10.339.625.000.—, izdatkov din 10.264.905.000.—, torej presežek din 74.720.000.—. Po tem izračunu bi znašali dohodki v predvideni skupnosti zasavskega bazena dinarjev 1.156.105.000.—, izdatki pa din 1.200.996.000.—, torej primanjkljaj din 44.891.000.—.

Na enak način so bili prikazani podatki tudi za ostale občinske ljudske odbore oziroma predvidene komunalne skupnosti, kakor jih omenja pisec članka. Ti podatki so bili dne 26/6 1962 predloženi okrajnemu ljudskemu odboru v Ljubljani oziroma pristojnim občinskim ljudskim odborom.

Skupščina republiškega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani je na zasedanju dne 27/6 1962 znižala vsem okrajnim zavodom za socialno zavarovanje stopnjo prispevka za zdravstveno zavarovanje od 8,7% na 8,3%. Ta sklep je dne 6/7 1962 potrdil tudi izvršni svet LRS.

S tem sklepom je odpadla za letošnje leto stopnja 0,5%, ki se je odvajala v letu 1962 v rezervno sklado za zdravstveno zavarovanje in služila za kritje primanjkljaja tega sklada. Po podatkih republiških organov za gospodarsko proučevanje se predvideva, da bodo porasli dohodki zavarovancev v letošnjem letu nasproti lanskem letu za 17%, torej za 7% več, kakor so bili predvideni v prvem predlogu našega načrta za leto 1962.

Zavod je iz navedenih razlogov moral napraviti nov finančni načrt, o katerem je razpravljala skupščina okrajnega zavoda dne 14. julija 1962 in ga tudi potrdila. Nov finančni načrt predvideva din 10.465.022.000.—, dohodkov in din 10.419.094.000.—, izdatkov, tako da znaša presežek dohodkov dinarjev 45.928.000.—. V tem predlogu je upoštevano povišanje osebnih dohodkov zavarovancev za 17%, stopnja prispevka za zdravstveno zavarovanje pa v višini 8,3%.

Ze zbrane podatke o predvidenem finančnem stanju bodočih komunalnih skupnosti je moral zavod prilagoditi novemu finančnemu načrtu sklada zdravstvenega zavarovanja za letošnje leto. Zato

so podatki po prvem predlogu-masovno ne morejo ujemati.

Te podatke je zavod posredoval okrajnemu odboru SZDL v Ljubljani, ki jih je objavil v biltenu št. 8, s primerjavo statističnih in finančnih podatkov za leto 1961. Pri tem je treba upoštevati, da gre za spremenjene osnovne elemente, ki so se uporabili pri sestavi obeh osnutkov. Po tem izračunu bi znašal primanjkljaj sklada zdravstvenega zavarovanja v revirjih skupaj din 30.510.000.—. Podatki za ljubljanske občine pa so izračunani na podlagi povprečij, saj zavod po sedanjih predpisih ne vodi evidence dohodkov in izdatkov ločeno po občinah mesta Ljubljana.

Niso točni podatki, ki jih navaja pisec članka o tem, da sta podružnici zavoda v Trbovljah in Zagorju zaključili polletno poslovanje s presežkom din 13.829.000.—, ter predvideva, da bo znašal presežek ob zaključku leta din 27.000.000.—. Dejansko sta omenjeni podružnici zavoda zaključili letošnje polletno poslovanje s presežkom din 8.907.738.—. Laidno povedano, bi torej moral znašati ob koncu leta presežek vsaj 18.000.000 dinarjev. Toda pogledimo ta primer:

V prvem polletju 1961 je znašal presežek pri navedenih podružnicah skupno din 81.353.215.—, ob zaključku leta pa je znašal primanjkljaj din 54.229.586.— oziroma, če izločimo investicije, še vedno pri 8,7% stopnji, din 9.229.586.—.

Tudi za ostale primere, navedene v omenjenem članku, velja v načelu isto.

Glede pretiranega prikazovanja finančnega stanja posameznih komunalnih skupnosti še to pojasnilo:

Bo dietična menza ukinjena?

Okrajni zavod za socialno zavarovanje je pred uveljavitvijo zakona o zdravstvenem zavarovanju sporočil ljubljanski dietični menzi, da ukinja sklad za preventivo, iz katerega je dotiral menzo. S tem je uradno napravil križ čez dva milijona, ki bi jih moral po proračunu izplačati do konca letošnjega leta, da bi se dietiki ceneje hranili in da bi menza sploh lahko poslovala. Vodstvo in bolniki so se znašli v slepi ulici, iz katere še zdaj ni jasne poti...

Našli bi jo že, če bi jim kdo pri tem pomagal. Pa so naleteli na gluha ušesa. Kakor že večkrat, odkar obstoja ta menza. Čeprav se načelno nihče ne upa oporekati, da je pravilna prehrana pol zdrava in pri nekaterih notranjih boleznih najboljše zdravilo.

Na neprijetno sporočilo z zavoda za socialno zavarovanje je vodstvo menze odgovorilo, naj

Okrajni zavod za socialno zavarovanje je ob zaključku prvega polletja preteklega leta izkazoval pri 8,7%-ni stopnji din 644.053.908 presežka, v istem razdobju letošnjega leta pa znaša presežek dohodkov pri nižnji 8,3%-ni stopnji samo din 17.058.129.—, kar kaže, da se je financiranje socialnega zavarovanja v letošnjem letu bistveno spremenilo, kar se odraža tudi v podatkih za posamezne komunalne skupnosti.

Pripominjamo, da stanje v prvem polletju ne more dati pravih ugotovitev glede končnega stanja po zaključnem računu, ker se več kot 60% dohodkov in izdatkov realizira šele v drugi polovici leta. Na dohodke bo vplivala namreč nujno nova razdelitev osebnih dohodkov delavcev v gospodarstvu, na izdatke pa nejasna situacija glede sklepanja pogodb z zdravstvenimi zavodi. Finančni in statistični podatki prvega polletja letošnjega leta kažejo občutno povečanje glede na isto razdobje preteklega leta. Zavod zaključuje te dni s sklepanjem pogodb z zdravstvenimi zavodi, ki bodo veljale od 1. januarja 1962 dalje ter bo treba naknadno obračunati razlike.

Zavod rapolaga z raznimi podatki o gibanju dohodkov in izdatkov v letošnjem letu, katere je uporabljal pri sestavi predloga finančnega načrta komunalnih skupnosti, katere bi lahko dal na razpolago tudi piscu članka. Menimo, da bi s tem mogel pisec podati točnejši pregled, ki bi bil bralcem oziroma zavarovancem tudi jasn. Tudi ni treba še posebej pripomniti, da so nekatere stvari, ki vplivajo na finančno sta-

nje oziroma dohodke in izdatke, izven moči zavoda, saj se mora sprejeti in nastalim spremembam, ki jih vnaprej seveda ni mogel predvideti, le prilagoditi.

Okrajni zavod za socialno zavarovanje Ljubljana

PRIPOMBA PISCA: V pojasnilu okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani znova beremo, da so bile posamezne občine in drugi forumi v tem okraju obveščeni o možnostih za ustanavljanje komunalnih skupnosti socialnih zavarovancev zelo različno v raznih obdobjih. Ze v članku »Kako naj bo razprava jasna?« smo ugotovili, da so predlogi in pojasnila socialnega zavarovanja v ljubljanskem okraju vsebovali preveč različnih števil, za katere je bilo premalo komentarjev. Nepoučeni so se v iskanju najprimernejše rešitve znašli v zelo težkem položaju, ker je bilo gradivo neobdelano. Zavod za socialno zavarovanje bi moral s tem računati, še preden je pripravil svoje predloge za reformo socialnega zavarovanja.

Dobro je, če so podani predlogi za ustanovitev komunalnih skupnosti socialnih zavarovancev izdelani v več variantah, vendar naj izhajajo ti predlogi iz istih in dovolj pojasnenih izračunov. Prav gotovo pa bi morali v tem primeru povedati tudi to, kako je treba podane številke razumeti in kako jih je potrebno uporabljati, da ne bo napačnih zaključkov. Besedilo, ki je spremljalo statistične pregledne, pa o tem ali sploh ni govorilo ali tako skopo, da predlogi v celoti niso mogli služiti kot dobra osnova za razpravo.

S. S.

Hrastniški steklarji ročno odnašajo izdelke od peči v hladilne naprave. Zamudno delo, pri katerem gre veliko truda v nič. Majhna nepredvidnost in steklenica, kozarec ali kar si bodi že se spremeni v črepanje, ki ne prinašajo sreče...

Lom občutno zmanjšuje dohodek steklarne in steklarjev.

Nič novega?

Nič novega.

Novost pa je tako rekoč pred vrati. Hrastniški steklarji bodo modernizirali proizvodnjo, kolikor jo je mogoče modernizirati. Dolgi transportni traki bodo zamenjali delavce, ki prenašajo polizdelke in izgotovljene izdelke.

Okoli sto steklarjev bo odveč, so preračunali.

Vendar nikogar zaradi tega ne obhaja tesnoba. Stroji ne bodo namreč nikogar spravili ob kruh,

Nihče ne bo ob kruh

ampak ravno nasprotno. Še debelejše kose si bodo lahko rezali.

Steklena ogrodja za raznotere luči so zadnji krik stanovanjske mode. Domači trgovci se pulijo zanje, v Zahodno Nemčijo in druge evropske države gre vedno več pošiljk.

Z modernizacijo steklarne bodo povečali proizvodnjo svetlobnih teles, zmanjšali lom... in

... saj res, zakaj ne bi vseh teh luči sami opremili z električnimi napravami?

Ideja je prodrla.

Hkrati, ko bodo tovarno modernizirali, pojdejo odvišni steklarji — okoli sto delavcev — v prekalifikacijske tečaje, ki jih bodo zapustili kot poučeni elektromonterji.

Seveda bo treba urediti še delavnice zanje in nakupiti ustrezno opremo, toda vse to ne bo delalo večjih preglavic. Ko bodo novi transportni trakovi prvič stekli, bodo odvišni delavci že v elektroinstalaterski delavnici... Z njihovo pomočjo se bo dohodek steklarne povečal v dinarjih in — devizah. Kompletirane luči pojdejo namreč tudi v tužino. Vsaj tako imajo v načrtih.

Prihodnost ne bo hrastniških steklarjev neprijetno presenetila, ker se pripravljajo nanjo. Ker so predvideli vse, kar je potrebno, da bodo novi stroji vsem povečali blaginjo, čeprav bo okoli dve sto rok v steklarni odveč...

M. K.

KAKŠNI SO NAČRTI KOLEKTIVA LAŠKE PIVOVARNE

Z REKONSTRUKCIJO VEČJA PROIZVODNJA

Ljudje smo včasih krivični. Na neko stvar se spomnimo takrat, ko nam »teče voda v grlo« ali natančneje povedano, na pivovarnarje mislimo le sedaj, v tej pasji vročini, se včasih nanje jezimo, ker je pivo »mlado« ali ker ga je premalo. Kaj malo pa nam je mar, v kakšnih pogojih delajo ti kolektivi in ali so res za trenutno pomanjkanje piva krivi prav sami. No, pa se zaustavimo pri kolektivu laške Pivovarne, pri njihovih delovnih načrtih.

V laški Pivovarni skuhaajo letno okrog 84.000 hl piva. V dveh, treh letih pa bodo, kot pravijo, proizvodnjo precej povečali. Ze naslednje leto bodo nudili potrošnikom letno 100.000 hektolitrov piva in leto ali dve pozneje še za 20.000 hl več. V teku je namreč postopna rekonstrukcija podjetja. V načrtu je izgradnja nove varilnice (ki bo

stala kolektiv 30 milijonov dinarjev), potlej pridejo na vrsto še nove hladilne naprave, vrelna kleti, skratka objekti in naprave, ki naj pripomorejo k uresničitvi prej omenjenega načrta. Priznati je treba, da je kolektiv izredno prizadeven. Rekonstrukcija jih bo stala okoli 300 milijonov dinarjev in ta dela bodo financirali iz lastnih sredstev. Prav zato pa ne morejo sami s svojimi sredstvi uresničiti drugi del načrta — lotiti se izgradnje sladarnice.

Slad (na poseben način pripravljen ječmen) je osnovna surovina za proizvodnjo piva. Čudno se sliši, toda res je, da večji del slada uvažamo. Laška pivovarna ga uvozi letno 1500 ton. Vse pivovarne skupaj (tiste, ki nimajo svoje sladarnice) pa uvozijo letno okoli 20.000 ton in zato morajo odšteti milijardo 800 milijonov dinarjev, v tuji valuti seveda. Zato si kolektiv

Laške pivovarne zelo prizadeva, da bi našel razumevanje pri pristojnih činiteljih, ki naj mu preskrbe sredstva za izgradnjo sladarnice. S to sladarno seveda problem še ne bi bil rešen, saj bi bila njena zmogljivost le okoli 3000 ton letno (500 ton sladarnice) ali lahko odstopili drugim sladarnam, toda že s tem bi trošili manj deviz za uvoz »surovine«, ki raste tudi na naših poljih.

Rekonstrukcija podjetja in izgradnja sladarnice pa je pomembna tudi zavoljo izvoza. Tuji se namreč zanimajo za uvoz laškega piva, toda ta želja bo uresničljiva le ob povečanju proizvodnje in hkrati nakupa pastertilizacijskih naprav. Upajmo, da bodo načrti kolektiva tudi glede graditve sladarnice prej ali slej uresničeni, saj bo to v korist tako kolektivu kot družbeni skupnosti.

bi jim izplačali manjkajoča dva milijona iz sklada za kurativno in v podkrepitev svojega predloga navedlo, da bi z uvedbo ekonomskih cen večina bolnikov, ki se hranijo v tej menzi, sama prišla za kuhavnice, ker njihove denarnice ne bi prenesle povečanih izdatkov. Dietična hrana je namreč večidel precej dražja kakor normalna. Razen tega so opozorili, da utegne »varčnost« zavoda za socialno zavarovanje prizadeti ne samo bolnika, ampak tudi — zavod. Utrujenost je redni spremljevalec vseh bolezni. Po službi bo marsikdo od teh menzašev ali pa zavil kaj malega, kakor da bi si sam kahal. Večina »menzašev« namreč nima doma nikogar, ki bi jim kahal, nekateri pa niti možnosti, da bi si sami kahal. Ob nepravilni in pomanjkljivi prehrani bi se povečevala telesna izčrpanost, bolezni bi se poslabšala in slej ko prej bi se znašli v bolnišnici...

Oskrbja, da pa znaša v ljubljanskih kliničnih bolnišnicah od 3500 do 5000 dinarjev, ki jih mora plačati okrajni zavod za socialno zavarovanje. Torej?

Toda okrajni zavod za socialno zavarovanje je preslišal apel. Sicer pa iz pisma ni zvedel nič novega.

Drugo uradno pismo s pečatom menze je bilo naslovljeno na okrajni svet za zdravstvo. Mislim iz prvega pisma je kolektiv dodal še nekaj stavkov o družbenem dohodku, ki ga z njihovo pomočjo ustvarjajo bolniki in ki bi ob poslabšanju bolezni odpadel. Pričakovali so, da bo vsaj svet za zdravstvo pokazal več razumevanja. Toda...

Toda z Okrajnega sveta za zdravstvo je prišlo lakonično sporočilo: »Če ne najdete drugega, jim vest ne bi dopuščala, gostinstvo...«

Kakor da bi šlo samo za droben ekonomski problem tega kolektiva. Resda, da vse po vrsti žuli, da še vedno prejemajo samo skromne obračunske postavke in da prizadevnosti kratkoročno ne morejo stimulirati, ker so nenehno »suhi«. Prav tako je

Vsakdanje nepotrebne tegobe

Dogodi se, da se še tako dober namen izjalovi.

In tako je bilo tudi tokrat. Ko sem stopil v upravno poslopje tovarne pohištvene in stavbne opreme Alpos v Šentjurju pri Celju, sem si dejal: 'Glej, glej, nekdanja tovarnica kmetijskih strojev postaja moderna tovarna.' To sodbo si človek namreč ne hote ustvari, ko zazre pred sabo novozgrajene delovne dvorane. In to sodbo v obliki pohvale sem izrekel svojemu sobesedniku Ivanu Jakopu, direktorju podjetja. Toda ta me je zavrnil nekako takole:

»Za industrijo in sodbo o njej ne velja tisti stari rek — obleka naredi človeka. Veliko je tovarn, ki so na zunaj moderne, znotraj njih pa je bore malo modernega, bore malo podobnega industrijski proizvodnji. Če govorim samokritično v imenu kolektiva, je tako še tudi pri nas, vsaj danes. Prve korake k serijski proizvodnji si namreč šele utiramo, k res pravemu industrijskemu načinu dela. Zal, da naša hotenja ne uspejajo vselej tako, kot si jih zastavljamo — deloma tudi po naši lastni krivdi, ker se le težko otresemo obrtniškega načina dela.

S tem uvodom se je pravzaprav začel razgovor o industrijskem načinu dela, o kooperaciji in specializaciji in še o marsikaterem drugem.

»Naše podjetje,« je razlagal direktor Ivan Jakop, »izdeluje kovinsko pohištvo v kombinaciji aluminij-les. Vse do letos je svoje proizvode vnovčevalo samo na domačem trgu. Domači trg pa zalaga razen nas še sedem enakovrstnih podjetij. Proizvajalci smo se tako znašli v čudnem položaju. Izdelujemo pohištvo v majhnih serijah, kar

pa seveda poraja vse tiste pomanjkljivosti, značilne za malo-serijsko proizvodnjo, to je, da so zaradi nje proizvodi dragi, da je zavoljo tega potrošnja majhna in da zaradi majhne potrošnje ne moremo začeti z vsaj sred-njeserijsko, če ne velikoserijsko proizvodnjo. Proizvajalci tovrstne opreme se torej vrtimo v začaranem krogu.

Mi si prizadevamo najti izhod, natančneje povedano, pogo-je za serijsko proizvodnjo si, poskušamo uresničiti z izvozom. Čeprav prvi uspehi še niso ro-

dili bogatih sadov, smo nekaj vendarle dosegli. V prvih šestih mesecih smo izvozili v Svico pohištva za 102.300 švicarskih frankov. V drugem polletju naj bi se izvoz podvojil. Izvoz našega pohištva za približno 300.000 švicarskih frankov res ni nekakšna atraktivna vrednost, toda če upoštevamo, da je nastal tam, kjer ga doslej sploh ni bilo, to je, da smo prodrali na trg, ki je glede kvalitete zelo zahteven, potem je ta uspeh že kar precejšen.

Toda ta naša prizadevanja nalete marsikdaj na čudne ovire. Če izdelujemo pohištvo na še tako modernih strojih sami do zadnjega vijaka, potem je to zrealo obrtniške proizvodnje. Zato smo mi poborniki in pristaši kooperacije. Toda ta se marsikdaj izjalovi zavoljo takšnih in podobnih primerov:

■ z enim izmed naših podjetij smo se, recimo, dogovorili za izdelavo ponikljanih držajev. Po prejemu pošiljke smo opozorili kooperanta — če naj tako rečemo — da bomo s tako nekvalitetnimi njihovimi izdelki izgubili kupca v tujini. Toda namesto razumevanja za opozorilo smo dobili takle pismen odgovor:

»Upoštevajte, da nismo z vami sklenili kooperacijsko pogodbo o izdelkih, ki jih mislite uporabljati za izvoz. V primeru, če bi sklenili takšno pogodbo, bi izdelali proizvode iz boljšega materiala in ti bi bili dražji. Ker torej ni med nami takšne pogodbe, bomo vaš ugovor obravnavali kot da gre za kvaliteto in ceno proizvodov, ki so namenjeni za domači trg.«

Torej takole je s kooperanti, izdelujejo proizvode za domači in tuji trg! Nesmisel pa takšen!

Ali tole:

■ Pri montaži kuhinjskega pohištva potrebujemo vijak s šestereoglasto glavo. Ena izmed naših kovačnic ga je pripravlje-

na kovati. Cena pa je — 20 dinarjev za kos. Privatni obrtnik — žal tudi tega se moramo poslužiti — jih kuje natanko za deseterkrat ceneje!

In... ■ Lani smo se odločili za likvidacijo avtoparka. Preveč nas je vse to stalo. Letos razmišljamo znova o nakupu kamiona. Vsa celjska podjetja namreč niso zmožna zagotoviti kamionskih prevozov takrat in tako, kot želi naše podjetje.

Boste dejali, zakaj ne uporabljate železniških prevozov. Zato, ker

■ se nam je, recimo, zdaj že nekajkrat dogodilo, da so bili kooperanti pripravili izdelati določene proizvode, nas pa so vprašali, kako in na kakšen način naj prepeljejo svoje blago do železniške tovarne postaje! In kaj smo hoteli drugega, ker se ti naši »sodelavci« niso znašli, je naš kamion prevozil desetine in desetine kilometrov zaradi nekaj kilogramov izdelkov, ki smo jih nujno potrebovali.

S cariniki smo si že dalj časa navzkriž. Tudi ti preprečujejo po svoje serijsko proizvodnjo in izvoz. Na mariborski carini na primer leži že dva meseca mehanizem za zapiranje vrat. Tuja tvrdka, s katero mislimo glede tega mehanizma skleniti kooperacijsko pogodbo, ga je poslala v nekaj dneh in k nam napotila svojega specialnega monterja. Ta se je vrnil praznih rok zaradi — okornosti carine.

Ali pa...

■ Švicarski kupec nas zalaga z ultrapasom. Kupi ga v Nemčiji in v štirih dneh je že na carini. Toda iz carinarne do nas potuje ultrapas — tri tedne!

Pa kaj bi našteval še več. Za nameček morda še tole:

Zato, da bi se lahko pojavljali na tujem tržišču res s serijsko proizvodnjo, je potrebno mehanizirati posamezne faze in delovne operacije. Z modernizacijo oziroma mehanizacijo bi namreč lahko znižali stroške na tolikšno raven, da bi se lahko kosali na tujem trgu. Jugobanki smo predložili program za uvoz opreme. Ta bi stala nekaj čez dvajset tisoč dolarjev, v letu dni pa bi s tem dosegli devizni učinek v vrednosti nad 63.000 dolarjev, oziroma bruto vrednost izvoza 175.000 dolarjev. Zato, da bi dobili ta kredit, so seveda potrebna lastna sredstva. Potreben denar bi zbrali, če nas ne bi prizdel nov predpis o prispevku federaciji, s čimer bi zmanjšal naš poslovni sklad za 25 milijonov dinarjev. Zavoljo tega smo sedaj prisiljeni umakniti naš zahtevek pri Jugobanki in se tudi odpovedati nadaljnjim prizadevanjem za izvoz pohištva.

Če primerjamo lesno industrijo z industrijo kovinskega pohištva, potem ta predpis naravnost diskriminira to novo industrijsko panogo. Ta panoga se namreč šele razvija, na domačem trgu se mora boriti s konservativnimi nazori kupecov, na tujem trgu pa se srečuje s konkurenco, ki je v svojem začetnem razvoju še nismo dorasli. Poprejnja oprostitev zveznega prispevka v višini 15 % in nova obdavčitev v višini 20 % nas torej odvrača od izvoza, nam preprečuje nadaljnji razvoj, čeprav vemo, da je izvoz za nas pravzaprav edina rešitev.

Res, nepotrebne vsakdanje tegobe, začeni od tistih, ki jih povzročajo kooperanti z delitvijo proizvodnje za domači in tuji trg do teh zadnjih ukrepov, ki kolektiv odvrača od nastopanja na tujem trgu in uvajanja serijske proizvodnje.

PETER DORNIK

ZAPISEK O TEM, KAKO NASTAJAJO »OBJEKTIVNE« TEŽAVE V kleščah neorganizirane reorganizacije

Na kmetijskem obratu Markovec v Loški dolini (ki je bil do nedavna obrat posestva »Barje« Ljubljana, zdaj pa so ga priključili h KZ Stari trg) je zaposlenih povprečno 25 stalnih delavcev. Vse doslej so imeli svoj obratni delavski svet; tako kot ostali obrati so odločali o razdeljevanju osebnih dohodkov, izvolili so vrsto komisij itd. V vsakim dnevno so se zavedali svojih pravic in da ne bi bili krivični: tudi dolžnosti niso pozabljali. V okviru pristojnosti, ki so jih imeli, so se vse bolj zanimali za gospodarjenje. Če zlepa niso uspeli s svojimi predlogi, so — tudi to je res — poskusili tudi malo bolj zgrda. Praksa je pokazala, da so imeli prav.

Samo nekaj primerov: pred tremi leti so na obrat prišli inženirji iz Ljubljane. Delavci so se kajpak pozanimali, kaj pomeni ta obisk. Ko so zvedeli, da bodo zakoličili 2 odprta hleva, je skoraj prišlo do prepira. Če že hočejo odprte hleve, naj jih naredijo. Bodo potem videli, kakšen bo prirastek. Ampak da jih hočejo postaviti dober kilometer stran od poti, vode in kanalizacije! To bo drago in mučili se bodo samo oni, delavci. Tudi lega hlevov delavcem-domačinom ni bila všeč.

Sklicali so zasedanje obratnega delavskega sveta. Na skednju so sedli k pomenku, ne v pisarni, kamor so zavili inženirji. Vsaka stran, če jih lahko tako imenujemo, je še enkrat razložila svoje zamisli. Niso se mogli sporazumeti. Inženirji so odšli. Čez nekaj dni pa so spet prišli, znova zakoličili zemljišče — tako, kot so predlagali delavci. Da bi videli, kdo ima prav, so postavili po en zaprt in odprt hlev. Ob letu se je pokazalo, da sta bila prirastek živine in mlečnost pri tisti govedi, ki so jo imeli v zaprtih hlevih, še enkrat tolikšna kot v odprtih hlevu. Zdaj, prav te dni tudi drugi, doslej odprti hlev adaptirajo. Zdaj vsi strokovnjaki priznavajo, da se odprti hlevi pri nas niso obnesli!

Traktoristi na tem obratu povedo spet svoje zgodbe. Če so prej, ko so predstavljali del kolektiva posestva »Barje«, karkoli potrebovali, so tudi dobili. Brez prošenj. Tudi tiste rezervne dele, ki jih sicer zlepa ne bi dobili. Je bilo pač podjetje organizacijsko dobro urejeno in imelo je sposobne ljudi.

Zdaj pa je vse drugače. S prvim julijem je prišlo do reorganizacije. Ekonomski razlogi narekujejo, da posestvo »Barje« odda ta, svoj najbolj oddaljeni obrat KZ Stari trg. Zadruga ima namreč svoje načrte razvoja živinoreje in konoc koncev je Loška dolina premajhna, da bi bila tam dva gospodarja. S tem se nekako strinjajo tudi delavci na obratu Markovec, čeprav bi jim bilo bolj prav, da bi do te reorganizacije prišlo ob koncu leta. Boli pa jih, da so izgubili svoje samoupravne pravice. Obratnega delavskega sveta nimajo več. V zameno za to so nekaj tovarišev s tega kmetijskega obrata kooptirali v zadrugi svet omenjene zadruge in to je vse.

Ob tem proizvajalci z obrata Markovec slutijo in čutijo, da so v marsičem, vsaj za zdaj, prišli na slabše. Osebnih dohodki v prvem mesecu pod novim vodstvom so bili nižji kot prej. Delavci to sami razložijo: prej smo imeli v pisarni le 3 ljudi, v zadrugi jih je skoraj desetkrat toliko. In dalje: vodstvo zadruge je že večkrat zahtevalo, naj bi traktorji s posestva kosili na zemljiščih zasebnikov, ki so zadrugo prosili za to uslugo. Traktoristi s posestva, oziroma obrata Markovec so se uprli in povedali: Košnja na naših pašnikih in travnikih, ki smo jih letos bogato pognojili, pa naj propade! Kajpak je bil ogejn v stehi, ker se je uprava zadruge sklicevala na zadrugi svet. V njem pa je tri četrtine zasebnih kmetov! Zaradi ljubega miru nihče, niti zadruga, niti priključeni obrat, zadeve ni zaostroval. Ostal je status quo na obeh straneh in kajpak tudi nejevolja. Skratka — vzroki za medsebojno obtoževanje.

Vse torej kaže, da se kolektiva KZ Stari trg in obrata na Markovcu nemara ne bosta lahko dovolj hitro zllila v celoto, ki bi imela enake, oziroma skupne želje. Občinski in drugi organi v cerkniški občini zdaj pravijo, da bodo zadevo sicer uredili. Tako naj bi obrat Markovec predstavljal enoto s samostojnim obračunom, naredili naj bi nekatere kadrovske spremembe v vodstvu zadruge in na obratu Markovec itd. To je tudi prav. Vendarle pa: ali niso na te zadeve mogli pomisliti tudi prej, preden je prišlo do nejevolje in do očitani? Preden so prišli nekateri najboljši delavci na Markovcu do prepričanja, da bo še najbolje, če si poiščejo delo drugje?

Zdaj se namreč prav lahko zgodi, da bo izguba na obratu Markovec letos večja kot kdajkoli doslej. (Izguba je nastajala predvsem pri živinoreji. Obrat je skrbel pretežno za mlado živino, vzreja le-te pa je najdražja.) Hitro bo pri roki tudi izgovor, da so bile tega krive »objektivne« težave. Vprašanje zase pa je, kdo bo takim opravičilom verjel. Prav zato je omenjeni primer dovolj zgornjo opozorilo tudi za druge podobne reorganizacije v kmetijstvu, kjer bo treba pravočasno poskrbeti tudi za solidno obveščanje prizadetih proizvajalcev, za spoštovanje njihovih samoupravnih pravic in naposled tudi za samo »organizacijo« reorganizacije.

MILAN GOVEKAR

IZKUŠNJE IZ GOSPODARJENJA V MAJHNEM KOLEKTIVU

»Belsad«: za sklade in investicije

Ko se je podjetje Prehrambena industrija Belsad Črnomelj na jesen leta 1960 zopet osamosvojilo, je bilo v težavnem položaju. Obrat je sicer res imel stroje za proizvodnjo marmelad in sadnih sokov ter naprave za destilacijo, vendar je bilo vse našeto močno dotrajano. Vrhu vsega so bile tudi zmogljivosti naprav za polpredelavo sadja (slednje zori samo enkrat na leto, zato je treba takrat oskrbeti zadostne zaloge) premajhne, skladišni prostori v obratu le napol urejeni, kanalizacija neurejena, skratka, težav je bilo na pretek.

Skozi razne reorganizacije je Belsad izgubil tudi tržišče, na katerem je bil prej dobro vpleten, mnoge strojne naprave pa so bile zaradi nenehne preusmerjanja proizvodnje demonstrirane. Stanje torej res ni bilo posebno rožnato. Treba je bilo najti jasno in odločno orien-tacijo za usmerjanje proizvodnje, ki bi morala biti dolgoročna, pri tem pa hkrati upoštevati ekonomsko moč kolektiva in komun-e, zaradi pogojev soudeležbe v novem sistemu investiranja.

KAJ BOMO PROIZVAJALI?

Brez dvoma je bilo to eno najpomembnejših vprašanj, ki jih je bilo treba rešiti ter nato izdelati še seznam tega, kaj bo kolektiv potreboval, da bo lahko to, za kar se bo odločil, proizvajal. Sadjarstvo v Beli krajini predstavlja zadostno surovinsko osnovo, zato so se odločili za proizvodnjo brezalkoholnih, žganih pijač, marmelad, sadnih koncentratov in nekaterih vrst sočivja za vlaganje. V te namene je bilo treba urediti skladišne prostore, zgraditi novo kanalizacijo, postaviti novo kotlovnico, ker je v obratu primanjkovalo pare, urediti cestišče okoli tovarne in nakupiti novo strojno opremo ter pripraviti prostore, kjer bo montirana.

Investicijski program je bil izdelan že 1959. leta, vendar je bilo treba v njem marsikaj spremeniti in dopolniti. Predračunska vrednost je po takratnih cenah znašala okoli 76 milijonov dinarjev. Investicije so pričele v letu 1961. Cene gradbenih stori-tev in strojne opreme so se medtem precej povečale. Kolektiv je zato moral med tem ustvariti dovolj sredstev za udeležbo na natečajih in hkrati pri-

varčevati sredstva za pokritje podražitev gradnje in vseh naknadnih dopolnitev programa. Del investicij so sklenili realizirati sami s svojimi sredstvi.

LEVJI DELEŽ JE PRISPEVAL KOLEKTIV

Pravilnik o delitvi dohodka, ki ga je kolektiv uporabljal v letu 1961, je odigral veliko vlogo. V njem je treba iskati vzroke za to, da so uspeli izvršiti obsežen program. Razen gospodarskih ukrepov, o katerih je ves kolektiv vneto razpravljal (organizacija dela, varčevanje, tehnološki postopek, delovna disciplina in podobno) že v l. 1960, zlasti pa v začetku leta 1961, je bilo treba v kolektivu ustvariti sistem delitve, ki bi zagotovil dovolj sredstev za razširjeno reprodukcijo. Ze pravilnik, ki je veljal v l. 1961, je določal razmerje 60 : 40 med osebnimi dohodki in skladi. Med letom pa so to razmerje izboljšali zaradi rezerve, ki so jo ustvarjali, na 50 : 50. Vendar niso bili niti s tem zadovoljni. Delitev v l. 1961 je bila po zaključnem računu 51 odstotkov čistega dohodka na sklade in 49 odstotkov čistega dohodka za osebne dohodke.

V letu 1961 se je celotni dohodek povečal v primerjavi z letom 1960 za 85,3 odstotka, poslovnii stroški so se povečali za 71 odstotkov, čisti dohodek za 179,8 odstotka, osebni dohodki pa za 57,2 odstotka, vendar se je pri tem število zaposlenih po-

večalo za 31,5 odstotka. Povečani čisti dohodek je kolektiv, čeprav je v nemajhnii meri nastal zaradi njegove pridnosti, deloma pa tudi zaradi ugodnejših instrumentov, izločil na sklade in porabil za izgradnjo obrata in povečevanje proizvodnje. Navzlic takšnim uspehom v lanskem letu, so tudi v novem pravilniku, ki je stopil v veljavo 1. januarja letos, gradili delitev nadvse trezno in gospodarno. Ko jih je obiskala občinska komisija za usklajanje delitve, so bili edini kolektiv v občini, kjer komisija ni imela na pravilnik pripomb in kjer ni bilo treba pravilnika popravljati.

MILJON SREDSTEV IN PROSTVOLJNO DELO

V lanskem letu so porabili za investicijsko izgradnjo večji del odobrenih kreditov (okoli 54 milijonov din), razen tega pa so vložili še 24 milijonov din lastnih sredstev. Lani začete investicije so se letos nadaljevale. Vložili so novih 8 milijonov din lastnih sredstev, zgradili kotlovnico, ki je po predračunu bila ocenjena v programu s tremi milijoni 800 tisoč din sredstev, veljala pa je več kot 15 milijonov din. Razliko je pokrili kolektiv sam. Stolp za Luwa aparaturo v programu ni bil predviden, veljal je nekaj več kot 4 milijone din, tudi tega je zmo-gel kolektiv sam. V razdobju zadnjih treh mesecev so opravili pri raznih delih v obratu 1428 prostovoljnih delovnih ur.

Nova, uvožena Luwa aparaturo za proizvodnjo sadnih koncentratov bo stekla letos, nov kotel za kuhanje marmelade, ki v 24 urah nakuha 10 ton marmelade, je pripravljen, pripravljena je strojna oprema za izdelavo sadnih sokov, v obratu je urejena kanalizacija, v kletnih prostorih proizvodnega obrata so cisterne za 126 ton sadnega koncentrata. Belsadovi izdelki pa so zaradi dobre kvalitete, lične, sodobne in okusne ter praktične embalaže na trgu povsod iskani. Blago še toplo za-pušča skladišče. Kolektiv, ki ne šteje sto ljudi, je že opravil precejšen del velike naloge. Varčevali so in delali ter skrbno gospodarili. Sredstva so vlagali v proizvodnjo in jo povečevali, zdaj pa lahko vedrih pogledov in brez strahu gledajo v bodočnost.

DELAVSKA ENOTNOST

Ostanovljena 20. novembra 1952. List izdaja republiški svet ZSJ za Slovenijo. Glavni in odgovorni urednik:

VINKO TRINKAUS

Urejuje uredniški odbor: Peter Doronik, Sonja Gasperšič, Milan Maver, Janez Volč. Tehnični urednik Janez Sustar. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2. Listni predal 213-VL, telefon uredništva: 33-722 in 36-872 — račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-363 — Posamezna številka stane 30 din — Naročnina je: četrtletna 850, polletna 800 in letna 1600 din — List tiska CZP — Ljudska pravica — Poština plačana v gotovini

INDUSTRIJSKO PODJETJE »PETA« RADEČE

Gospodarjenje na novem tiru

Kolektiv industrijskega podjetja »Peta« Radeče doslej, natančneje povedano do lani, ni bil vpisan med izvoznike svojih proizvodov. Zdaj pa se že uveljavlja na tujem trgu za to vidze nepomembnimi proizvodi: valjarčki za testo, nogami za mizice in podobnimi izdelki. Prav v izvozu pa je kolektiv našel rešitev za bodoči, najbrž hitri razvoj podjetja.

Naslov podjetja sam pove, kaj je njegov osnovni proizvod, peta, navadna ženska peta za moderen ali delovni čevljar. Dokler so čevljarji lahko prodajali svoje proizvode, se kolektiv Peta ni bal za svoj obstanek. Sedaj pa, ko se kopičijo zaloge čevljarjski industriji, je vse manj in manj naročil. Za nameček temu

je proizvodnja pet sezonska proizvodnja in kolektiv se je značil v škripcih. Izhod je našel v preusmeritvi proizvodnje. Izdelavo pet vse bolj izpodbija galanterija. Polovico bruto produkta (letni bruto produkt je 110 milijonov dinarjev) že predstavlja izkupiček za galanterijske proizvode. In ker gre ta roba tako dobro v denar v tujini, bo prej ali slej podjetje spremenilo svoj naslov.

Lani je kolektiv izvozil komaj 5 % proizvodov, letos izvažna, da že 30 %, drugo leto pa računamo, da bo izvoz podvojil.

Trditev, da je gospodarjenje v Peta na novem tiru, ni izmišljena. To izpričuje preusmeritev proizvodnje, sedanji nastop na tujem trgu in — ustvarjanje

skladov. Človek kar težko verjame podatku, da je kolektiv uspel v petnajstih letih ustvariti le nekaj nad 700.000 dinarjev skladov. Natančneje povedano, tako je bilo do minulega leta. Lani se je v skladih nabralo že 4 milijone dinarjev in letos računajo na 5 milijonov. To pospešeno zbiranje sredstev jim zagotavlja obnovo zastarelih strojev in slej ali prej preselitev v sodobnejše delovne prostore, kajti sedanji so res neprimerni in presnii.

Razveseljivo je tudi mnenje, da bo kolektiv moral poiskati vez s kakšnim močnejšim podjetjem, se specializirati v svoji proizvodnji, kajti le na ta način mu bo zagotovljen še pospešeni razvoj. D. P.

NESKLADNOST

Nad vhodom visi napis: LJUDSKA RESTAVRACIJA. Mikavna vaba za delovne ljudi, ki mislijo na svoje zdravje in ki se jim ne ljubi proste ure preždeti ob stidljivih.

Mikavni so tudi jedilni listi. Predjedi, pripravljene jedi, jedi po naročilu in štirje menuji.

Le cene in obroki so permanentno neskladni. Če so cene ljudske, obroki niso najbolj primerni ljudskim želodcem, če misliš na svoje zdravje, pa bi se moral mesec končati vsaj dvajsetega.

Nerodna reč, tale disharmonija.

»Kuhinja ima še tako zgubo,« se izgovarjajo strežajke, če si upaš kaj pripomniti k skromnim menujem. »Naročite drugič à la carte.«

In naročite drugič à la carte dunajski zrezek in paradiznikovo solato.

Dunajski zrezek je vsaj za četrtno manjši kakor v gostilni, stane pa samo nekaj dinarjev manj. Skodelica solate je še zdaj, ko dobiš na trgu kilo paradiznika za okrog šestdeset dinarjev, po osemdeset dinarjev...

»Kako naj vam damo ceneje, če ima kuhinja že tako zgubo?« pravijo strežajke. »Jeste drugič v samopostrežnem delu.«

In jeste prihodnjič v samopostrežnem delu. Sami si odnesete kosilo na nepogrnjeno mizo, pa prihranite nekaj kovačev. Toda samo za eno uro, kajti potem vas lakota prežene v mlečno restavracijo ali vsaj v pekarno.

In če si upate kaj pripomniti k nezabeljeni hrani, spet slišite od strežajk:

»Kuhinja ima že tako zgubo.«

Zakaj, še niso dodobra ugotovili.

Pred kratkim pa je nekdo po golem naključju odkril v kuhinji kakih deset litrov namočenega plesnivega fižola...

In večkrat so prašiči deležni človeških jedi, ker kuharice nimajo prave mere...

Mogoče je to vsaj deloma v zvezi z zgubo v kuhinji, čisto gotovo pa je povezano s cenami in obroki. Nekdo mora pokrivati škodo in najbolj pri roki so abonenti.

Teh pa ne zmanjka. Napis ljudska restavracija je za tiste, ki še niso bili notri, še vedno mikavna vaba. Kuharice si ne belijo las. Če bo kaj hudo narobe, bodo že obično poklicali na pomoč, hja, zakaj pa so ljudska restavracija?

VSAKA ŠOLA...

Pri naglem razvoju, motorizacije nekateri naši servisi zaradi premajhne solidnosti in preobilice dela ne uživajo pri šoferjih prevelikega zaupanja. Razlog je v tem, da število motornih vozil hitreje narašča kot pa število servisov in sposobnih mehanikov.

Zato je toliko bolj razveseljuj primer iz Avtoservisnega podjetja iz Ljubljane, kjer sem bil priča naslednjemu dogodku:

Pomočnik je napačno montiral mehanizem zadnjega kolesa in seveda mu potem ni uspelo, da bi nanj nataknil

zadnje kolo. Poklical je mojstra Furerja, ki mu je pojasnil, da je pri montaži zamenjal vrstni red.

»In kaj sedaj?« je vprašal pomočnik.

»Ostalo boš po službi in delo dokončal, ker ti za nadaljnjo montažo ne bom priznal dodatnih ur.«

»In ravno danes, ko se mi tako muči domov,« je tarjal pomočnik.

»Delo mora biti kljub temu opravljeno.«

Če bi v vseh naših servisih na podoben način kontrolirali in priznavali število storjenih ur koristnikom servisov, potem bi naši servisi v očeh šoferjev uživali čedalje večje zaupanje.

SAMO DOLŽNOST

Mudilo se mu je in se je zato hitro povzpelo po stopniški skozi stranski vhod v prodajalno. Potreboval je pletenko in večji zamašek. Dokler ni prišel na vrsto, je gledal po policah, po usakovrstnih izdelkih iz lesa, protja in šibja. Kaj pisana menažerija...

Starejši prodajalec in prodajalka sta se izogibala drug drugemu, da bi čimprej postregla kupce v majhni in stari prodajalni.

»Pletenko in večji zamašek, prosim.«

Brž so mu postregli, zavili, še prijazna beseda v pozdrav in že je bil na cesti.

Nemalo je bil presenečen, ko so mu čez poldrugo uro sporočili:

»Oglasite se še enkrat pri nas, nekaj imamo še za vas.«

Razmišljal je, kaj naj bi bilo. Ko se je kasneje oglašil, se je nemalo začudil, ko mu je prodajalka izročila njegovo vrečico z mesečnimi prejemki, ki jo je, ko je plačeval pletenko in zamašek, pozabil na prodajalni mizi. V njej je bilo nekaj več kot trideset tisočakov.

»Zelo sem vam hvaležen. Prav gotovo ste si zaslužili nagrado,« je zajekljaval ves zmeden.

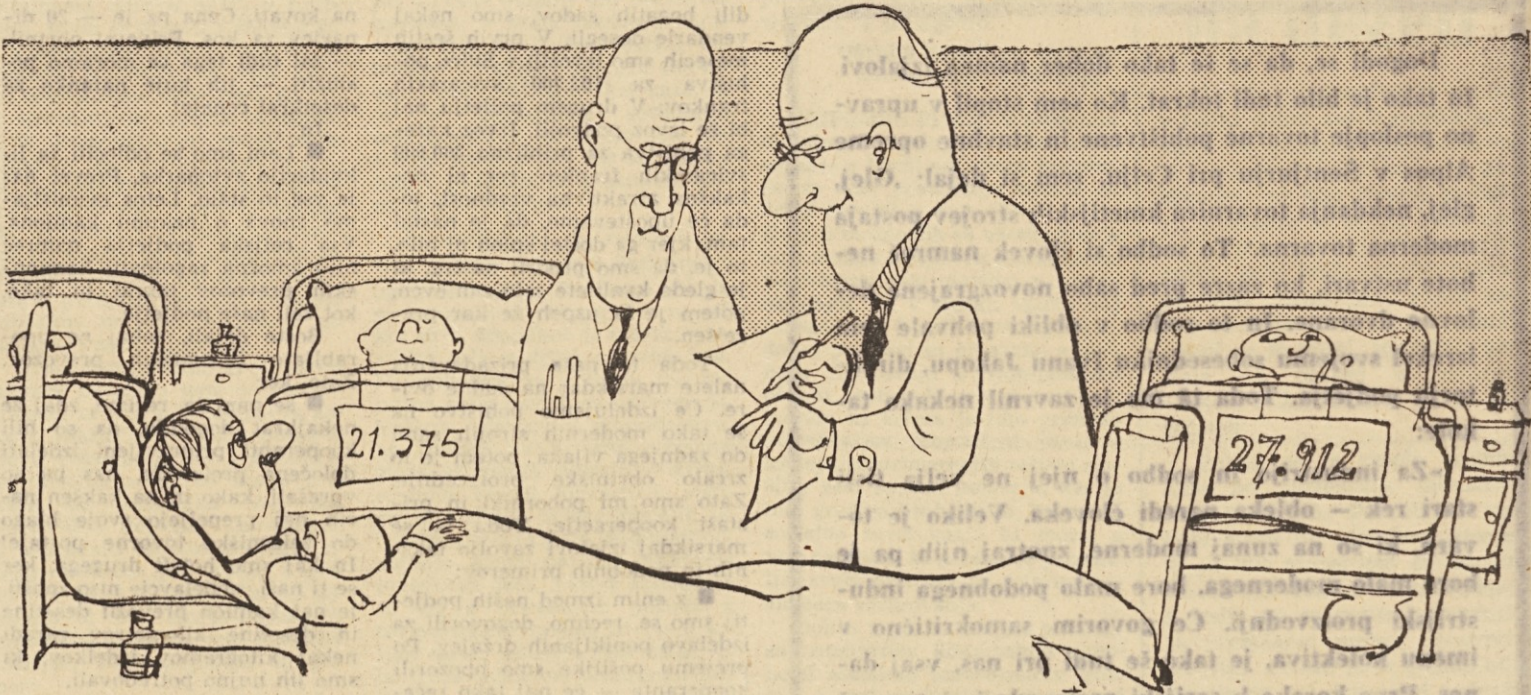
Prodajalka pa mu je odgovorila:

»Nobene nagrade nečemo. Vi ste bili naša stranka in mi smo opravili samo svojo dolžnost.«

H KRONIKI TEDNA SO PRISPEVALI:

1. Ljudska restavracija Triglav, Ljubljana — MARIOLA KOBAL
2. Avtoservis, Ljubljana, Černetova — VINKO MOŽINA
3. Prodajalna Suha roba, Novo mesto — DAVORIN CES

Vse sile za gospodarjenje!

Ležim in buljim v steno pred seboj in že 3817-krat berem napis, ki so ga kdo ve zakaj obesili na steno nasproti moje bolniške postelje:

»VSE SILE ZA BOLJŠE GOSPODARJENJE!«

Šest nas je v sobi in ker smo si povedali že vse, kar smo si imeli povedati in drug drugemu do podrobnosti opisali svoje želodčne tegobe, molčimo, in vsak se ukvarja sam s seboj in vsi skupaj z eno samo mislijo:

»Kdaj bom šel domov.«

Pride zdravnik in nas otipava in prebira dokumente, ki vise na posteljnih končnicah, in se mi očetovsko smehlja in pravi:

»Kar dobro ste jo zvozili, želodec je tip-top in jutri se bova lahko poslovila.«

Potolazi tudi vseh pet svojih sotrpinov:

»Dobro kaže, še kakšen dan... Največ teden dni, pa boste tudi vi...«

Doktorjeve napovedi razživijo šest bivših želodčnih bolnikov. Star možiček v kotu razlaga, kaj vse lahko naredi človek iz svinjskih jeter, če se spozna na dišave, moj sosed pa meni, da so jetra kar dobra brez dišav, samo čebulo moraš pravilno zapeči in jetra morajo

biti od mladega prašiča. Jaz sanjam o piški, rumeno zapečeni, in pravim, da je piška zanič, če ni tako zapečena, da hrusta, kmečki možak, ki leži meni nasproti, pa piše svoji ženi in zloguje:

»Draga moja žena, ne bodi v skrbeh, zdravnik mi je rekel, da sem kerlc in da bom kmalu čisto zdrav, upam, da upoštevaš moja naročila in da ne bom kaj slišal, ko se bom vrnil, ali je še kaj želodca v shrambi, te pozdravlja tvoj...«

Opoldne nam prinesejo čisto juho.

Ko ju srebamo, pride sestra in naroči dekletom:

»Pohitite, ob enih je sestanek kolektiva. Gospodarska problematika!«

Zvečer nam prinesejo čisto juho.

Naslednjega dne je zdravnik nenavadno zaskrbljen. Izmeri mi pulz, pogleda dokumente, spet izmeri pulz in pravi:

»Sicer ni nič resnega, toda veste, boljše bo, če boste še nekaj časa v zdravniški oskrbi.«

Tudi drugim pove enako:

»Tovariši, gre za vaše zdravje. Vsak preuranjen ukrep bi bil škodljiv. Človek mora potrpeti, saj vendar gre za njegovo zdravje.«

Potem trpimo in molčimo in pijemo čisto juho in jaz buljim v steno pred seboj in že 4371-krat berem napis:

»VSE SILE ZA BOLJŠE GOSPODARJENJE!«

Četrty dan po tisti nenadni spremembi v našem okrevanju nam prinesejo juho z zdravom.

Peti dan se zdravnik in glavna sestra med vizito pogovarjata:

»Koliko ima tale?« vpraša zdravnik. »Do zdaj 17.300.« »Še nekaj dni,« pravi zdravnik. »Koliko pa ima tale?« »Ta pa ima 21.900.« »Cez tri dni,« pravi zdravnik, »se posloviva.« »In tale...«

Jaz imam 24.150 in zdravnik mi pravi:

»Še dva dni, pa boste pri ženi.«

Potem razpravljamo, kaj pomenijo te številke in nekdo meni, da gre za nove metode zdravljenja, ki so se jih naši zdravniki naučili v tujini, moj sosed pa trdi, da gre za nov mednarodni jezik zdravnikov, ki so ga pogruntali zato, ker je latinščina že zastarela. Možak, ki leži meni nasproti, pa piše:

»Draga moja žena, vse bo v redu in prav, imam že 21.900, to je kar precej, ker nekateri imajo manj. Le pridna bodi, čez tri dni se vidiva, kaj pa krača,

je ja nisi načela, te pozdravlja tvoj...«

Napredek v našem okrevanju je res očiten. Zdaj jemo samo zdravovo juho.

Dva dni kasneje imam že 30.000.

Prinesejo mi obleko.

Še zadnjikrat preberem napis:

»VSE SILE ZA BOLJŠE GOSPODARJENJE!«

Ob slovesu vprašam vratarja:

»Veste,« pravim, »prišel bom domov, pa bi jim rad povedal, da sem popolnoma zdrav in če jim bom rekel, da imam 30.000, mi ne bo nihče kar tako na besedo verjel, zato vas prosim, povejte mi, kaj pomenijo te številke?«

Vratar se mi reži in pravi:

»Nič hudega. Imeli smo nekaj primanjkljaja, pa smo ga razdelili med želodčne bolnike, jedo tako nič, stroški za njihovo oskrbo so majhni, oskrbniki dan pa tak kot pač je, in tako ste prispevali 30.000 dinarjev, sicer pa naj to ostane med nama, zdaj ste zdrav in...«

Pa naj se še kdo čudi, če sem tedaj sklenil, da nikoli ne bom šel v bolnišnico in naj bo še takšna sila, ne da bi prej do podrobnosti proučil njeno gospodarsko situacijo. J. V.

Muhavi gostinski diktator ali: pisanje kar tako

Slapovi Krke so ena največjih turističnih atrakcij ob srednjem Jadranu. Težka, modro zelena reka se v več metrov dolgih srebrnih curkih spušča čez kolena struge, se ob padcu v kamnita korita grozljivo speni in kak meter v stran spet strne v modro zeleno gmoč...

Vzhičeno smo strmeli v nepozabno igro narave in pozabili na triurno oglašujočo vožnjo v motornem čolnu in na srage znoj, ki jih je iztiskal iz nas vroč poletni dan.

Kakih petdeset metrov nad slapovi je sredi borovega gozdiča majhna moderna restavracija in pred njo prostoren vrt z razgledom na slapove. In natakhar v belem platnenem sukniču in z belim prtičem prek leveice.

»Naš turizem napreduje,« rečem ponosno in družba mi zadovoljno priklama.

»Pijače imajo na ledu,« zakličejo od sosednje mize, kjer je vljudni natakhar že zbiral želje.

»Imajo turško?«

»Dobiš, kar hočeš.«

Popotne torbe se odpirajo. Na mizo zlagamo zavitke s kruhom, sirom, sardinami in mesnimi konservami. Bilo je okrog desetih dopoldne in ravno primeren čas za malico.

Malicali pa nismo na gostinskem vrtu. Natakhar nas je ob vrnitvi s polnim pladnjem pijače opomnil, da tovariš upravnik tega ne dovoli.

»Vsak dan vržemo nič koliko hrane v stran,« nam je pojasnjeval, »mi kuhamo za vas, vi pa svoje jeste. To je za naš čista zguba...«

Nismo verjeli lastnim ušesom.

Izletnik, ki ga nepričakovani besedni tuš ni spravil iz ravnovesja, se je postavil v bran:

»Če svoje malicamo, še ni rečeno, da ne bo nihče pri vas kosil. Sicer pa, zaradi nas nič več ne kuhate kot običajno. Nismo vam sporočili, da pridemo.«

Toda vljudni natakhar se je ravnal po direktivi »od zgoraj.«

»Tovariš upravnik ne dovoli...«

Dobra volja je splahnela. Drug za drugim smo poslušno zložili zavitke z malico nazaj v torbe.

»Če je tako, naj še pijačo sam popije,« so godrnjali tisti, ki jih žeja še ni hudo peknila, in kljubovalno odšli z restavracijskega vrta ter posedli v travo onstran ograje.

Natakhar je dalje opravljal svoj posel, kakor da se ne bi nič zgodilo.

»Zelite, prosim?« se je ustavil ob naši mizi.

»Turško in... kaj pa imate za malico?«

»Sir, dober sir.«

»Mislim, kaj imate toplega.«

»Zal nimamo drugega kot sir.«

»Sir imamo sami. Če nimate drugega, zakaj nam ne dovolite jesti svoje? Sir se vam menda ne bo zaradi tega pokvaril?«

Natakhar se je zmedel, vendar je spet lajnasto ponovil tisto o upravniku.

»Bodite tako prijazni in recite tovarišu upravniku, da že-

limo govoriti z njim,« rečem kar se da mirno. Navsezadnje, zakaj bi se znašala nad natakharjem, ki je dolžan poslušati nadrejene.

Toda tovariš upravnik ni prišel na vrt. Gostje ga niso zadrževali, ker v restavraciji ni bilo nikogar...

Popili smo, plačali in se pridružili skupini »upornikov« onstran restavracijske ograje.

»Vse ti pokvariš s takšnole oslarijo,« so godli s polnimi usti.

»Madona sem žejen.«

»Pojd k slapu.«

»K vragu še slapovi.«

»Pa smo res neumni. Kaj nam bi pa mogel onega upravnik, če bi jedli na vrtu?«

Restavracijski vrt je preplavila nova skupina turistov. Bili so Nemci. Natanko tako so ravnali kakor mi. Naročili so pijačo in začeli zlagati zavitke s suho hrano na mize.

Napeto smo čakali, kaj bo, ko se vrne natakhar...

»Boste videli, da njim ne bo prepevedal jesti,« je nekdo vsevedno prerokoval.

»Ne bo si upal, ko ve, da ga gledamo. Tako nesramen pa menda le ni,« mirim duhove.

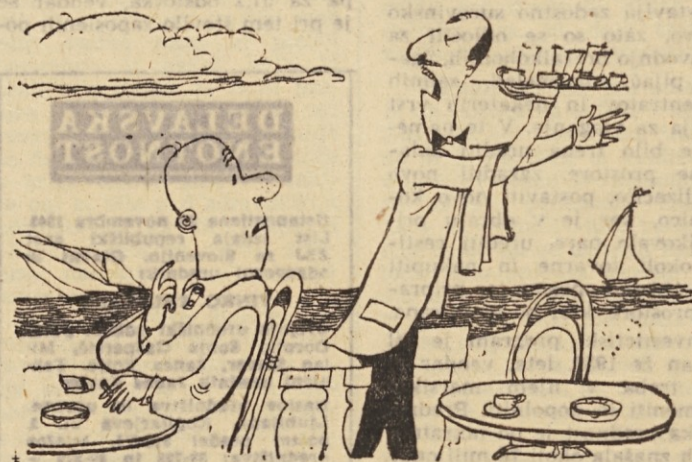
Natakhar se vrne s polnim pladnjem, zloži pijačo med zavitke in ne da bi karkoli pripomnil, odhiti k sosednji mizi. Nekdo se je poskušal pošaliti:

»Tako je prav. Mi v travi, Nemci pa za mizami, drugače nas bi še kdo zamenjal.«

Sala se mu ni posrečila.

Ogorčeno smo strmeli na restavracijski vrt, prizadeti ne samo kot izletniki, ampak tudi kot — Jugoslavlani.

MARIOLA KOBAL

— Druga nimamo — prinesel vam bom pet turških in petkrat po dva deci črnine!

— Ja, kaj niste brali, da moramo turistično dejavnost za petkrat povečati?!

RESNICA BREZ PATOSA

Nisem ne pravica, ne ekonomistka, po pravici rečeno mi tudi brskanje po pravilnikih ne diši. Posebno v teh soparnih dneh. Kamorkoli sem prišla, sem v svoj novinarski sprejemnik lovila predvsem življenje. Mislim, da ga nisem polomila. Vloga sodnika se mi zdi tokrat odveč, ker jo že delavci imenitno opravljajo. Sicer pa sami presodite

Kranjski gumarji ne uporabljajo kadičnic, kadar govorijo o sebi. Skoraj bi lahko rekla, da raje kaj slabega povedo, kakor dobro.

»Kako je kaj?« vprašam na pol golega vulkanizerja veloplačšev, »odkar imate ekonomske enote?«

Na to splošno vprašanje, ki sem ga izrekla za »ogrevanje«, sem proti pričakovanju dobila odgovor. In še kakšnega!

»Pr en glih toko je kt prej.???«

»No ja, nekaj smo že na boljšem,« se je potem popravi. »Plače si sami rihamo, hočem reči, popravili smo točke, če se nam je videlo, da se je centralna tarifna komisija uštelala, žuli nas pa še sto reči. Povejte, če je tole prav: valjarna nam da slabo mešanico. Ne kaže drugega, kakor da jo vrnemo in potem dve uri gledamo v zrak, dokler je ne izboljšajo. Veste, kaj to za nas pomeni? Stiri sto zračnih manj. Režijske ure dobimo plačane, kakopak, učinka pa ne. Saj ga ne more biti, ampak ne po naši krivdi. Tole reč je treba popraviti. Pa računamo in računajo tam v računovodstvu, od sebe pa ničesar ne dajo.«

»Jih kaj priganjate?«

»Se kako! No ja, saj je menda res vrag točno izračunati, koliko nas stanejo izdelki, ko je pa vsak umetni kavčuk, ki ga kupimo, drugačen. Z vsakim je treba drugače ravnati. Včasih smo imeli samo tri sto različnih mešanic, zdaj jih je pa dva tisoč pet sto. Danes bi se raje odpovedal kot jutri, temu prekletemu kavčuku. Če še tako pazimo, je škarta pol preveč.«

Govori živa tarča

»Ja, planske cene... obračun čistega dohodka... saj imajo delavci prav, da vse to zahtevajo, ampak nekaj pa pozabljajo: točnih planskih cen se ne da sestaviti, preden ni kolikor toliko točnih normativov. Do nedavna pa še mnogi niso bili sestavljeni. Vsaj za nove stroje na Gašteju. Zaradi naglice nas je pa že enkrat glava bolela. Lani smo na hitro napravili obračun. Čisti dohodek ekonomskih enot smo odmerjali po prihrankih surovin, pa smo si skuhal čudno kašo. Gumarji, ki delajo plašče za kamione in luksuzna vozila, bi potegnili težke denarje, ker se pač pri teh izdelkih najlaže kaj prihrani. Tisti, ki delajo tehnične izdelke, na primer zamaške za antibiotike ali kaj podobnega, pa ne bi dobili skoraj nič. Zato, da dobe prave dimenzije, porabijo včasih tudi šest kil surovin, če je naročilo majhno, celo več kakor tehtajo gotovi izdelki. In koliko časa gre za takšno delo. Po našem lanskem obračunu pa bi presneto malo dobili ob koncu leta.«

»Verjetno ste pozabili upoštevati vloženo delo?«

»Tako je. No, pa zato odslej ne bomo več. V novih cenikih je

osebni trud tako vrednoten, da ne bo nihče več pomišljal, ali bi se potegoval za velike izdelke ali majhne. Sami delavci so to zahtevali. Nenehno kaj hočejo. Posebnega človeka bi morali postaviti, da bi prebiral samo zapisnike z njihovih sej, jih razrezoval in razpošiljal našim strokovnim službam v pretres.«

V laboratorije sposobne ljudi

Delavci se počasi vmešavajo v vse, kar se godi v tovarni. Kdo ve, če se niso med seboj zmenili, da pometejo s slabimi laboranti v razvojnem oddelku, zakaj kar trije obratni delavski sveti so hkrati zahtevali, naj v laboratorijih zaposle strokovnjake.

»Ne morem zaupati laborantki, ki je še pred kratkim z menoj delala avtomobilske zračnice. Vse surovine gredo skozi laboratorij in vsi polizdelki. Če jih tam dobro ne pregledajo, gre naš trud v nič. Ni se samo enkrat zgodilo, da so napako spregledali...«

Ce je iz delavke govorila rahla zavist, ker je njena nekdanja kolegica napredovala, iz drugih, ki so ji pritrtili, prav gotovo ni.

Z zahtevo so prodrli. Pravijo, da se bo k strojem vrnilo skupno okoli šestdeset ljudi.

Diskreditirani nadzorniki

Takrat, ko so uvedli vrednostne papirje kot plačilno sredstvo ekonomskih enot, je centralno vodstvo tovarne organiziralo tudi medfazno kontrolo. Nadzornike je zadolžilo, da pregledujejo kakovost polizdelkov oziroma da jih pošiljajo v laboratorijsko analizo.

Delavci niso takrat rekli nobene. Prvič so slišali o medfazni kontroli, kaj naj bi tudi rekli. Videlo pa se jim je prav in pošteno, da dobe ljudi, ki bodo njihovo ekonomsko enoto zaščitili, če bi ji hotela druga napraviti krivdo za pokvarjene izdelke... Kadar je kje kaj narobe, noče biti nobena ekonomska enota kriva, druga drugo dolžijo, dokler ne zvrne sestavljalnica odgovornost na firmo, ki jim je poslala kavčuk... Tako so vsi prizadeti.

No, ko so novo pečeni kontrolorji prevzeli svojo nadzorniško funkcijo, so delavcem zmeraj globlje lezli v želodce.

»Le čemu jih imamo? Če ga polomimo, dvignejo prah in nas tožarijo naokoli, prej se pa sprehajajo in presedajo, namesto da bi nam svetovali in pomagali,« so začeli godrnjati.

»Veste, da naš špicelj prebira 'cajtnge', tako mu je dolgčas?« so podpihovali jezo na nadzornike.

Nadzorniki pa so zgubili kredit pri delavcih tudi s tem, ker niso bili vedno objektivni pri delu. Zamera jim ni šla do živoga, ker spadajo k upravi in tam

dobivajo tudi kuverte z zaslužki... Ekonomske enote, v katerih delajo, jih torej praviloma ne bi mogle odpustiti, čeprav imajo to pooblastilo, kar se njihovih članov tiče.

In vendar...

Medfazni kontrolorji bodo v kratkem ob svoje funkcije. Vrnili se bodo k strojem, od koder so prišli, ekonomske enote pa namesto njih prevzamejo skrb za solidno delo. Če pride do sporov med njimi zaradi slabe kakovosti, ki jih ne bo mogoče v dvoje zgladiti, jih bo reševalo tovarniško arbitražno sodišče, v katerem so predstavniki vseh ekonomskih enot...

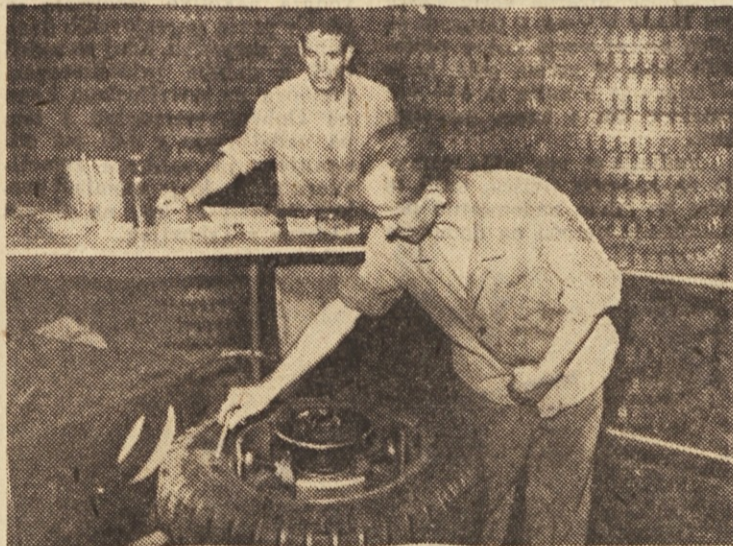
Majhna zaletavost

Zmeraj pa ekonomske enote oziroma delavci le nimajo prav, posebno kadar se beseda zasluže okoli njihovih zaslužkov.

V novi pnevmatikarni na Gašteju so se zmislili, da je masa osebnih dohodkov, ki jo je priznala skupščina kolektiva, premajhna. Po storilnosti da so prvi v vsej Jugoslaviji in da imajo zato vso pravico do večjih zaslužkov.

Delavski svet ekonomskih enot je to vprašanje resno obravnaval in predlagal centralnemu vodstvu, naj jim poveča maso osebnih dohodkov. Pa ni uspel. Skupščina kolektiva je njenega predstavnika na kratko zavrnila:

»Prav, če hočete večje osebne dohodke, si jih privoščite. Pa še

skrb za odplačevanje anuitet prevzemite sami. Tri sto milijonov dajejo vse ekonomske enote letno za to, da vi več proizvajate. Za vaše nove stroje in delovne prostore... Govorite pa o svojih zaslugah.«

Takoj za direktorjem

Med seboj pa so člani ekonomskih enot solidarni. Če se jim vidi, da to ali ono delovno mesto ni pravilno ovrednoteno, priznajo več točk. Celo delavkam. Konfektionarke velozračnice so se pritožile in so jim brez posebnega prerokanja priznali 15 % več točk, videlo se jim je,

da je še to premalo, pa so jim priznali še 15 %.

Takšne korekture pa zmanjšujejo vrednost sleherni točki v ekonomski enoti. Tega si v avtopnevmatikarni ne jemljejo k srcu.

Do svojih vodij so bile ekonomske enote kar prevelikodušne. Skupščina kolektiva jih je pooblastila, da sami ovrednotijo delovna mesta svojih proizvodnih predstojnikov. V prejemkih so potem tako napredovali, da so šli malo manj ko vstric z glavnim direktorjem.

Zdaj so ti zlati časi malo manj zlati za vodje ekonomskih enot. Osrednje vodstvo je namreč zahtevalo, da razmerje med najvišjim in najnižjim mesečnim zaslužkom ne sme presegati 1:3. Razen v izjemnih primerih. In z njegovim pristankom.

Nasprotni učinek

Vsaka ekonomska enota skuša čimveč proizvesti. Kdo ve, katera se je prva odločila, da sprejme še nekaj delavcev, češ da bodo potem stroji bolje izkoriščeni in storilnost večja. Poleg proizvodnosti. Najbrž se je zdela ideja tudi drugim enotam posrečena in skupno so zaprosile skupščino, da jim dovoli odpreti okoli sto novih delovnih mest. Obenem pa seveda tudi izrazile željo, da jim poveča maso osebnih dohodkov...

Nekaj novincev so že sprejele, ko je analiza storilnosti pokazala, da »rezervni« delavci ne

priznala, ko so odprli nova delovna mesta.

Pa to zdaj ni več aktualno. Še ni dolgo tega, ko je centralno vodstvo sklenilo, da v skupnem interesu nobena ekonomska enota ne sme več zaposlovati novih ljudi in da naj novince, ki so jih sprejele, odstopijo Kemijskemu inštitutu v Kranju, ki jih potrebuje. Proizvodni načrt da lahko izpolnijo s starim številom ljudi, čeprav so ga za devet odstotkov povečali.

Sklep sicer ni čisto v skladu s pooblastili, ki so jih ob ustanovitvi zaupali ekonomskim enotam glede sprejemanja in odpušcanja delavcev, toda če prizadetih to ni motilo, kaj bi se mi spetikal ob tem? Sicer pa gre za zaščito skupnih interesov!

Demanti

V skupnem interesu bi bilo tudi, da bi na primer valjarna vseskozi izkoriščala stroje. Grafikon o porabi električnega toka pa vsak dan pokaže, da stroji debele tri ure tečejo prazni...

Valjarji tistih navzdol obrnjenih konic na grafikonu kratko malo ne priznajo. Trdijo, da stroji morda nekaj minut tečejo prazni, strokovno vodstvo tovarne pa trdi svoje:

»Ob vsaki izmeni popustite. Pol ure pred odhodom domov, zamena pa ravno tako pol ure ne dela veliko.«

Valjarji so ob takšnih očitkih užaljeni, ker jim glede storilnosti ni mogoče kaj očitati. Kadar delajo, pošteno delajo.

Strokovnjaki pa le upajo, da bodo nekoč demantirali svoje trditve o neprekinjeni izkoriščenosti strojev. Ne z besedami, do teh jim ni, ampak z dejanji. Temeljitejšje obračunavanje čistega dohodka po proizvodnosti in ekonomičnosti bo mogoče k temu pripomoglo.

Trinajst velikih tabel

Kaj mislite, zakaj so jih v tovarni kupili? Pa je res težko uganiti. Tabele so namenjene delavcem. Ne za kakšne strokovne tečaje, ampak v čisto drugačne namene. V vseh ekonomskih enotah bodo vodilni ljudje iz računovodstva delavcem obrazložili, kako so izračunali čisti dohodek ekonomskih enot in njegove glavne komponente:

PROIZVODNOST — KAKOVOST — EKONOMIČNOST in seveda to tudi zagovarjali in pojasnjevali tistim, ki se bodo eventualno čutili prikrajšane.

Da, tudi na to se je treba pripraviti. Vsi ljudje niso nikdar zadovoljni.

In mogoče je to celo dobro. Takšne medsebojne trzavice, ki osebno ne žalijo, so iskre napredka. Kakor vidite, jih je v kranjski tovarni gumastih izdelkov »Sava« kar precej.

»Včasih se sporečemo, rine mo pa le naprej,« je brez patosa povedal resnico o gumarskih samoupravljavcih star valjar.

MARIOLA KOBAL

● RADOVLJICA:

Zaposlovanje delavcev

Na zavodu za zaposlovanje delavcev v Radovljici so izdelali analizo zaposlenih delavcev in uslužbencev po kvalifikacijah in strokovni izobrazbi po stanju na dan 30. VI. 1962. S tem so na področju zavoda ugotovili zaposlenost v času, ko je ta največja, to je za časa letne sezone. Analiza prikazuje stanje zaposlenih po spolu, delovnih mestih, strokovni izobrazbi, stalnem, začasnem ter pogodbenem razmerju.

Pregled zaposlenosti na področju občine so izdelali ločeno za industrijo, trgovino in gostinstvo, kmetijstvo, za obrt v socialističnem in zasebnem sektorju, gozdarstvu, komunalna podjetja, elektrogospodarstvo, kulturo in prosveto, državno upravo in še posebej za podjetja, ki imajo sedež izven občine. Posebej so obdelali še zaposlenost gospodinjstkih pomočnic in kmetijskih delavcev pri zasebnikih. Po tem pregledu je v radovljiški občini zaposlenih vsega skupaj 9371 delavcev in uslužbencev, od tega 45% žena. Od skupnega števila zaposlenih je 21% uslužbencev in 79% delavcev. Od skupnega števila uslužbencev odpade 58% na ženske. Razveseljiva je ugotovitev, da 45% žena v radovljiški občini dela v gospodarskih organizacijah, kar jih uvršča med prve izmed vseh občin v Sloveniji. Na področju radovljiškega zavoda je 796 moških in 596 žena zaposlenih na nevalidiranih delovnih mestih, kar predstavlja 15% v odnosu na skupno število zaposlenih. V teh številkah niso upoštevani uslužbenci. Sestav kvalificiranega kadra je kar zadovoljiv in je na kvalificiranih delovnih mestih zaposlenih preko 1000 žena ali nekaj več kot 35% v primerjavi s skupnim številom zaposlenih žena. Sestav visokokvalificiranega kadra je delno zadovoljiv, žene pa se le redko prerinejo na visokokvalificirana delovna mesta in je samo 48 žensk zaposlenih na VK delovnih mestih. Analiza dalje opozarja na zelo nizko število zaposlenih z akademsko izobrazbo, ki delajo v gospodarstvu.

Razen oseb v stalnem delovnem razmerju, je v radovljiški občini registriranih 289 učencev v gospodarstvu, kar je komaj 3% v primerjavi s skupnim številom vseh zaposlenih. Ta podatek kaže, da je zanimanje za izučevanje poklicev majhno in da mladina po osemletnem šolanju raje sprejema delo, kot pa da bi se vključila v izučevanje poklicev. Učencev v industriji je samo 85, kar je še bolj porazno, če upoštevamo, da je v radovljiški občini industrija dobro razvita. To kaže, da se industrijska podjetja še ne zavedajo kritičnega položaja, ki lahko nastopi zaradi pomanjkanja strokovnih kadrov. V ostalih gospodarskih in negospodarskih organizacijah pa imajo 197 učencev, zvečine v trgovini in gostinstvu.

Analiza je razen tega opozorila, da se bo število zaposlenih (glede na razne težave, rekonstrukcije in podobno) znižalo za 694 oseb, računajo pa, da bo postopoma odprtih 322 novih delovnih mest. Če prištejemo še mladino, ki zapuša osemletne šole in se ne vključuje v uk, oziroma ne nadaljuje šolanja, ta številka naraste za nadaljnjih 180 oseb. Če v najbližji prihodnosti bo torej v radovljiški občini okoli 550 oseb, ki jim bo treba priskrbeti delo.

N. B.

● »TOK« ILIRSKA BISTRICA:

Najboljši v komun

V tovarni organskih kislin v Ilirski Bistrici so z 111% izpolnili polletni proizvodni načrt in se tako uvrstili na prvo mesto v komun. Ob tem je podjetje zaposlovalo 11,7% manj delavcev, kakor pa je računalo ob začetku leta.

Enega največjih uspehov delovnega kolektiva v tem podjetju pa vsekakor predstavlja spremenjeni način proizvodnje citronske kisline. Še lani so v celoti uvažali citrat, to je polproizvod za proizvodnjo te kisline. Z manjšo rekonstrukcijo v obratu za predelovanje me-

lase pa so dosegli, da zdaj citrat izdelujejo sami. Razen tega se zdaj ukvarjajo z načrti, da bi uredili poseben obrat za proizvodnjo mravljinje kisline. Z lastno proizvodnjo bi lahko pokrili vse domače potrebe in bi še ostalo precej tudi za izvoz. To kisline zdaj namreč v celoti uvažamo. Ta načrt bodo uresničili takoj, ko bodo imeli dovolj sredstev.

J. K.

● »MARMOR« HOTAVLJAE:
Odločitev »na pamet«

V Hotavljah se že vrsto let ukvarjajo s proizvodnjo naravnega kamna. Z lastnimi sredstvi in družbeno pomočjo je 60-članski kolektiv podjetja »Marmor« v zadnjih letih nakupil precej mehanizacije in s tem bistveno izboljšal delovne pogoje. Seveda pa bi bila potrebna še nadaljnja vlaganja. Toda kolektiv sam sedaj še ne ustvarja toliko sredstev, da bi se lahko odločil za nadaljnje investicije. Zato bi kazalo razmisliti o možnosti, da bi se podjetje združilo s sorodnimi podjetji, ki so zainteresirana za povečanje proizvodnje naravnega kamna. Tako sugestijo je podjetju že posredoval občinski ljudski odbor. Delavski svet je o zamisli sicer informiral člane kolektiva, vendar ni proučil pogojev in možnosti, ki bi jih združitev nudila. Pač pa je izvolil delegacijo, ki je na občinskem ljudskem odboru sporočila, da podrobneje o združevanju sploh ne mislijo razpravljati, ker za zdaj lahko sami obstojajo. Nedvomno je taka odločitev delavskega sveta »na pamet« dokaj neresna in tudi preuranjena.

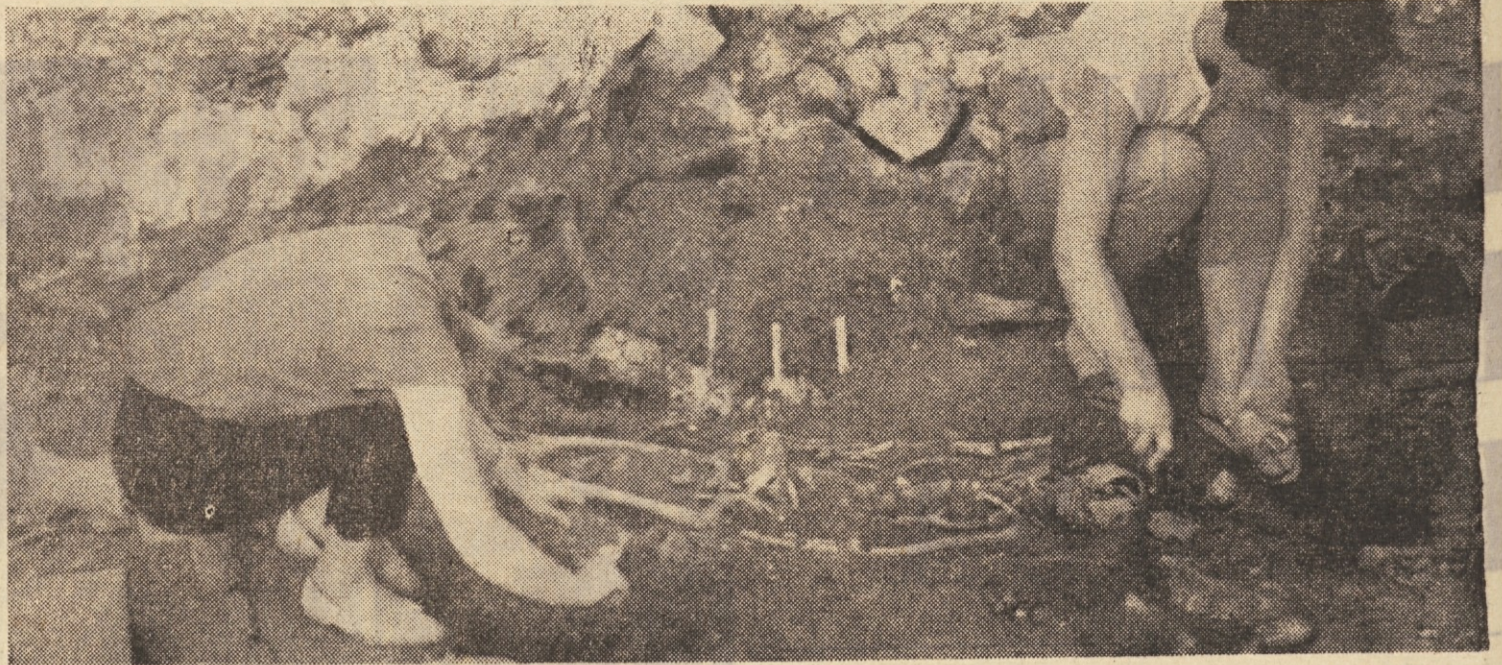
-n-

● POSTOJNA:

Pet milijonov obiskovalcev

Po podatkih uprave Postojnske jame je bilo v tem slovitnem podzemljskem carstvu v prvih sto letih (1818 do 1918) 525.470 obiskovalcev. Med obema vojnama, ko je bila jama pod italijansko upravo, so imeli nekaj več kot 1,4 milijona obiskovalcev, po vojni pa že več kot 5 milijone turistov. V nedeljo je v jamo vstopil 5-milijonti obiskovalec: italijanska državljanka Enrica Scaramelli. Njo ter oba turista pred in za njo (to sta bila učiteljica Herta Laxe s Švedskega in Viktor Skok iz Bača pri Zagorju, ki sicer živi kot izseljenec v Ameriki) je uprava jame obdarila s prikupnimi darili. Postojnsko jamo so doslej obiskali turisti iz 95 držav.

B. L.

Na blejskem otoku nadaljujejo z izkopavanji staroslovanskega naselja izdesetega stoletja. Doslej so našli že več kot 60 grobov ter precej orodja in orožja ter ženskega okraska iz starejše in mlajše kamene dobe. Dela bodo nadaljevali vse dotlej, dokler ne bodo v celoti raziskali tega najdišča. Med drugim bodo raziskali tudi tla pod cerkvijo na otoku, kjer naj bi odkrili več grobišč, oziroma ostankov tamkajšnjih predstovanskih in slovanskih naselij. (Foto Milan Sparovec)

● ZAGORJE:

Za 4,24% pod planom

Z družbenim načrtom zagorske občine za letošnje leto je predvideno, da bo gospodarstvo ustvarilo skupaj 8.655.511.000 din realizacije. Polletni obračun kaže, da so gospodarske organizacije v tem obdobju izpolnile le 45,76% letnega plana. Razveseljivo pa je, da so materialni izdatki znesli le 78% predvidenih stroškov za to obdobje.

Predvidene polletne realizacije sta presegle le promet in kmetijstvo, medtem ko se je najslabše odrezalo gostinstvo: doseglo je le 58% predvidenega prometa.

-k

● KOČEVJE:

Dopusti za oddih, ne za delo na poljih

Podatki o tem, kako delovni ljudje kočevske občine v letošnjem letu izkoriščajo letne dopuste, kažejo, da zaposleni letos v mnogo večjem številu kot pa prej odhajajo na dopuste v počitniške domove sindikalnih podružnic v Piranu, Selcu pri Crikvenici in drugih letoviščih. Precej manj delavcev kot prejšnja leta je zdaj izkoristilo dopust za razna domača dela, tako da so zvečine vsi proizvajalci letni dopust res izkoristili za oddih in za nabiranje novih moči, ki jih bodo potrebovali pri svojem delu.

Člani sindikalnih podružnic, ki so doslej letovali v počitniških domovih, so bili z vsem zadovoljni, edinoletnega kulturnega razvedrila jim je manjkalo. Sodi, da bi morali predvsem v tistih krajih ob naši in hrvaški obali, kjer so počitniški domovi slovenskih delovnih kolektivov, poskrbeti za to, da bi bilo več razvedrila in več zabave. Mogoče bi kazalo, da bi te počitniške domove in skupnosti od časa do časa obiskale kulturne skupine iz domačih in drugih krajev.

V. D.

● LESCE:

»Veriga« povečuje izvoz

Naloge tovarne verig Lesce pri Bledu v zvezi z izvozom so letos precej večje kot v preteklih letih. V prvem polletju je »Veriga« že izvozila za 6% več izdelkov kot v istem razdobju lani.

Podjetje se vse bolj usmerja na zunanja tržišča, kajti le tako bo lahko nadomestilo pomanjkanje naročil na domačem

tržišču (predvsem za vijačno blago) ter zagotovilo smotno izkoriščanje strojnih zmogljivosti. Tako so že v mesecu juliju precej povečali izvoz in imajo zagotovljena naročila ter sklenjene pogodbe za večje količine blaga. Zato upajo, da bodo naloge v zvezi z izvozom do konca leta precej presegle.

Izvažajo skoraj izključno v zahodne države, zdaj pa bodo poskusili nekatere izdelke plasirati tudi na vzhod. Omembe vredno je, da so kvaliteto izdelkov v »Verigi« že uspeli prilagoditi zahtevam naročnikov.

● NOVO MESTO:

Izvoz kremenovih peskov

Tudi novomeško podjetje »Industrije in rudniki nekovin« KREMEN se trudi, da bi se uveljavilo na inozemskih tržiščih. Ze lani se je vpisalo v seznam izvoznikov, saj je izvozilo 14% vse svoje proizvodnje kremenovih peskov.

Pred kratkim je bilo doseženo soglasje, po katerem bo »Kremen« še letos izvozil 3000 ton kvarcita in 3000 ton kvali-

Zaostrovanje konkurence na tujih tržiščih opozarja kolektiv »Kremana« na nenehno analizo prodajne cene njihovih proizvodov, kajti blagovna izmenjava z inozemstvom zahteva izrazite spremembe v produktivnosti dela, načinu proizvodnje ter doseganju ekonomske upravičene lastne cene proizvodov.

-pb-

● CRNOMELJ:

Trgovina in združevanje

Delavska sveta podjetja »Petrošnik« in Splošnega trgovskega podjetja iz Crnomolja sta sklenila, da se združita v novo podjetje. Sodi, da bodo tako v prihodnje laže uresničevali novovgradno in adaptacijo lokalov.

K boljši preskrbi prebivalstva Crnomolja bo precej prispevala tudi nova samopostrežna trgovina, ki jo že urejajo in jo bodo odprli ob dnevu republike.

V. D.

● ŠKOFJA LOKA:

Slaba likvidnost vpliva na gospodarske uspehe

Polletni obračuni osmih industrijskih podjetij v škofjeljski občini so pokazali jasno sliko gospodarjenja za tudi plačane realizacije na obseg celotnega dohodka. Le-ta je bil, v primerjavi z letnim planom, dosežen le s 37%, v primerjavi s istim obdobjem lani pa s 96%. Če pa bi upoštevali fakturirano realizacijo, je industrija dosegla polletni plan, kar glede na višje obveznosti pomeni, da se je tudi letos povečala produktivnost dela.

Slabo plačevanje izstavljenih računov bo prav gotovo vplivalo tudi na rezultate ob koncu leta, ker se rok plačevanja (sedaj 50 dni) celo podaljšuje.

-n-

● ZELEZNIKI:

Obstoj usnjarne še smotno?

Usnjarna Zelezniki je industrijsko podjetje, ki zaposluje le 15 ljudi. Podjetje izdeluje podplatno usnje na obrtniški način, kar seveda draži proizvodnjo. Vse do letošnjega leta se je usnjarna še nekako prebivala, čeprav so bili osebni dohodki precej nižji od povprečnih zaslužkov v sorodnih podjetjih. Letos je konkurenca na trgu prehuda. Da bi se usnjarna rešila zalog, so znižali cene. Polletni obračun je pokazal izgubo, ki jo bo kolektiv lahko pokrill samo, če bo izdatno znižal že tako nizke osebne dohodke. Zato bi bilo verjetno bolj smotno, če bi podjetje prenehalo s proizvodnjo, člani kolektiva pa bi se prekvalificirali in iskali druge zaposlitve.

-n-

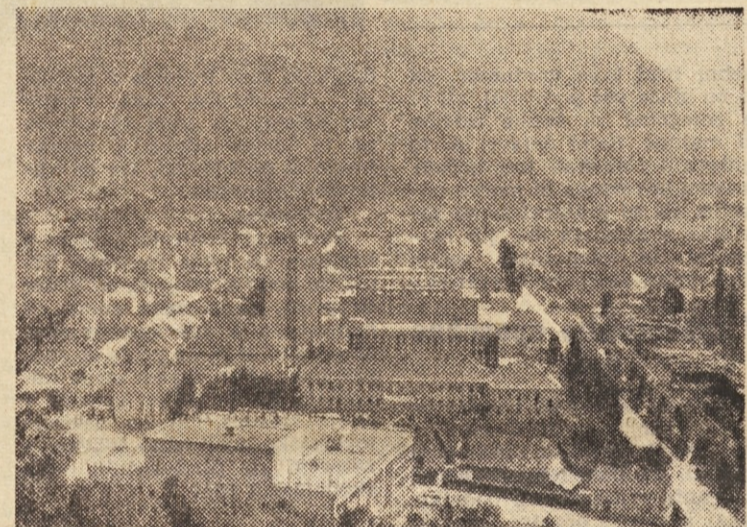
● IDRİJA:

Povečan izvoz rudnika

Čeprav je letošnji načrt izvoza v rudniku živega srebra v Idriji za 15 odstotkov višji od lanskega, so ga do konca prvega polletja presegle za 4 odstotke. V juliju pa so bili izvozni uspehi še večji. Načrt izvoza živosrebrnega oksida so namreč do konca tega meseca izpolnili za 64 odstotkov.

Podjetja niti najmanj ne silijo v izvoz razmere na domačem trgu, kjer bi lahko prodali nič manj kot 50 ton živega srebra več. Zanimivo je, da se je rudnik letos preusmeril predvsem na področje konvertibilnih valut čeprav so še lani izvozili okoli 40 odstotkov živega srebra, živosrebrnega oksida in živosrebrnega klorida v vzhodne države. Letošnji izvoz naj bi dosegel vrednost 1.177.000 dolarjev.

L. K.

Taka je podoba zagorske doline: v ospredju Delavski dom, za njim zdravstveni dom, pa poslopje strokovno izobraževalnega centra, stanovanjski bloki in nova stolpnica, kjer so dobili prostore Narodna in Komunalna banka, postaja LM ter zavod za socialno zavarovanje in za zaposlovanje delavcev

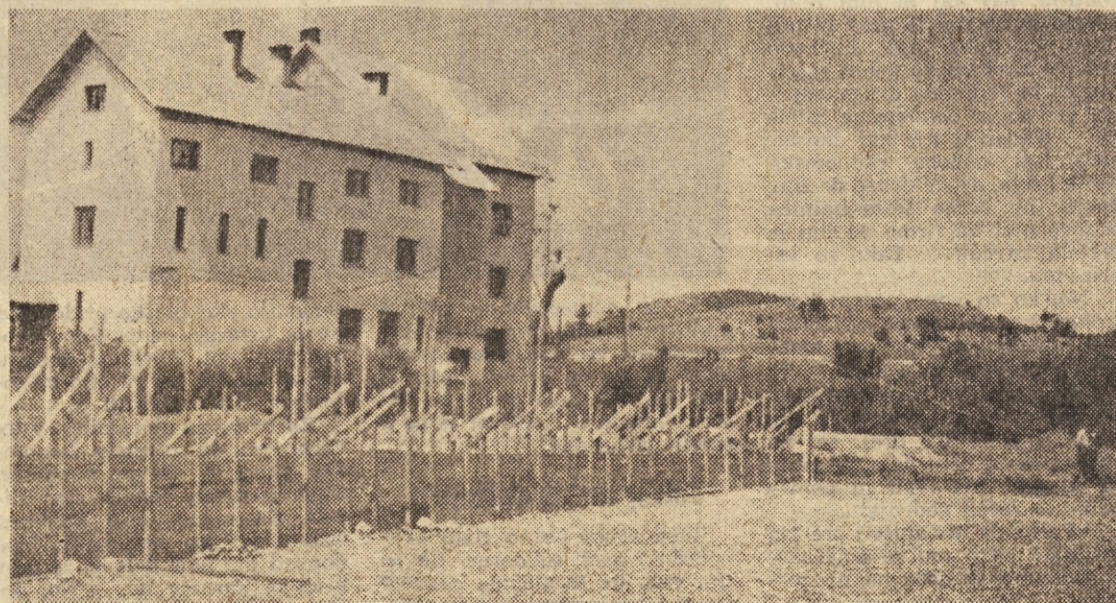
● RUDNIK TRBOVLJE HRASTNIK:

V sedmih mesecih: 638.200 ton premoga

Rudarji Rudnika rjavega premoga Trbovlje-Hrastnik so v mesecu juliju nakopali 80.500 ton premoga, v prvih sedmih mesecih pa skupaj 638.200 ton. Operativnega plana proizvodnje premoga v trboveljsko-hrastniškem rudniku v mesecu juliju niso dosegli zaradi izrednih težav v jamskih obratih Hrastnik, Dol in Trbovlje.

Ob koncu julija se je proizvodnja nekoliko izboljšala in zdaj v prvih avgustovskih dneh poteka normalno. Zdjaj so začeli tudi z delnim pridobivanjem premoga na površinskem kopu na Dobrni, vzporedno s tem pa nadaljujejo z deli pri odstranjevanju velikega zemeljskega plazju, ki je spomladi prekril površinski kop na obratu Dobrna v Trbovljah.

(k)

Turistično društvo Stari trg pri Ložu ureja petdesetmetrski kopalni bazen v Pudobu, streljaj daleč od nekdanjega hotela, kjer je zdaj izmed obratov loške »Kovinoplastike«. Po perspektivnem načrtu tega podjetja bodo čez nekaj let skoncetrirali vse obrate v Ložu, sedanje poslopje pa spet preuredili v hotel. Gradnja novega bazena, za kar so domačini v materialu in denarju prispevali več milijonov dinarjev, predstavlja enega izmed prvih ukrepov za razvoj turizma na tem področju, ki skriva vrsto neznanih mikavnosti, med njimi tudi znameniti grad Snežnik.

Na Trubarjevi cesti 81 v Ljubljani: kdo bo tisti »srečnik«, ki bo dobil dotrajani žeb na glavo? (Foto Milan Sparovec)

• »LESONIT« ILIRSKA BISTRICA:

Izpolnili bodo svojo dolžnost

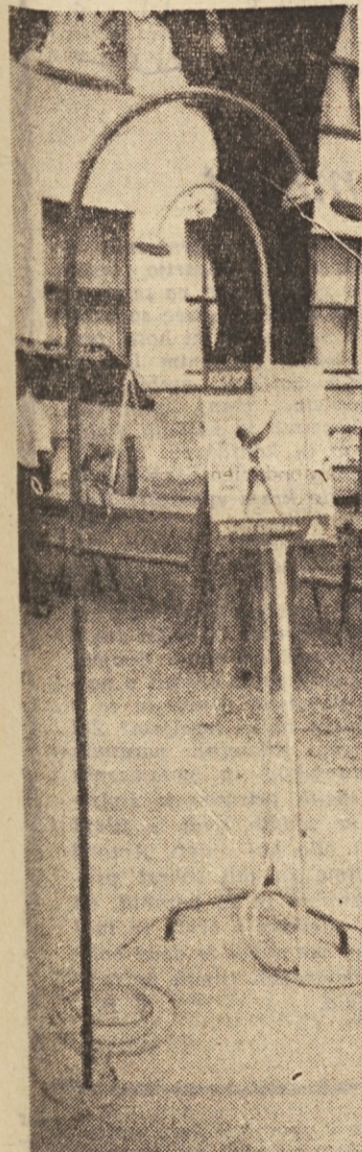
Navzlic temu, da je bila tovarna »Lesonit« v Ilirski Bistrici prvih pet mesecev letošnjega leta v rekonstrukciji, bodo izpolnili letni plan proizvodnje, je bila ugotovitev delovnega kolektiva na enem izmed sestankov, kjer so po ekonomskih enotah razpravljali o realizaciji plana za prvo polletje tekočega leta. Po sklepu delavskega sveta so namreč izvedli popolno rekonstrukcijo nekaterih obratov, z njo pa uspeli popolnoma modernizirati celoten proces proizvodnje. Zamenjava nekaterih strojev, ki so dotrajali, in rekonstrukcija obratov pa sta pripomogli, da se odslej naprej celotna proizvodnja odvija po tekočem traku.

Rekonstrukcija je veljala 40,5 milijona dinarjev, podjetje pa jo je izvedlo z lastnimi sredstvi. Računajo, da bo »Lesonit« poslej lahko proizvajal okoli 17.000 ton lesovinskih plošč letno, kar je skoraj enkrat več kot pred rekonstrukcijo. Ko pa bodo modernizirali še kaširnico in preskrbeli stroje za impregnacijo domačega papirja za proizvodnjo ultrapas plošč, bo proizvodnja še znatno višja. J. K.

• CERKNICA:

»Gradišče« bo prebrodilo težave

Letošnja kriza v gradbeništvu je prizadela tudi splošno gradbeno podjetje »Gradišče« Cerknica. Vendar se zdaj kaže boljše perspektive, ker je podjetje dobilo nekaj večjih naročil. Na zadnjem zasedanju delavskega sveta SGP Gradišče so pred kratkim ugotovili, da je disciplina v kolektivu precej popustila. V zvezi s tem so predlagali, naj bi disciplinska komisija podjetja strožje obravnavala tovrstne probleme. MaD

Podjetje Sport oprema iz Vižmarji nad Ljubljano je na gorenskem sejmu med drugim razstavilo tudi zlozljive prenosne prhe, ki so kot nalašč za taborjenja, letne dopuste in podobne namene

• BREŽICE:

Prehudo breme

Na zadnjem plenumu občinskega sindikalnega sveta v Brežicah so razpravljali predvsem o spremembah v organizaciji socialnega in zdravstvenega

varstva ter o naglem naraščanju stroškov za ti dve dejavnosti. Ugotovili so, da v letošnjem letu ne naraščajo samo stroški socialnega zavarovanja, oziroma bolniški dnevi, temveč raste tudi število nesreč. Čeprav v vseh podjetjih obstajajo komisije za HTV, so po svoji dejavnosti — z izjemo nekaterih podjetij, na primer v tovarni pohišiva — dejansko neznane. Večina nesreč, okoli 50%, se v tej občini dogodi po malomarnosti samih delavcev, oziroma jim botruje alkohol. V razpravi je prevladovalo mnenje, da bi se število nesreč precej zmanjšalo, če bi podjetja prevažala člane svojih kolektivov na delo in spet domov. Ta problem bodo poskusili urediti s skupnimi močmi, kajti sicer bi bila finančna bremena za vsako podjetje preveč huda. Podatek, ki je za to občino posebej zaskrbljujoč, pa pove, da je bilo zavoljo nesreč in izostankov z dela v tej občini izgubljenih več kot 31 milijonov dinarjev narodnega dohodka. V. I.

• GORIŠKA:

Hranilna služba pri zadrugah

Kmetijske zadruge goriškega okraja so zadnja leta znatno okrepile svojo hranilno službo. Kmetijski proizvajalci vlagajo že večino svojih prihrankov v njihove hranilno-kreditne odseke. Število hranilnih vlog je v letošnjem prvem polletju doseglo že 11.000. Skupaj imajo člani zadrug na svojih hranilnih knjižicah 447 milijonov dinarjev. Prvih šest mesecev letos so hranilne vloge narasle za 17 milijonov dinarjev. L. K.

• ZAGORJE:

Tudi zadruga ima pravilnik

Zadružni svet Kmetijske zadruge Zagorje ob Savi je na zadnjem zasedanju sprejel pravilnik o delitvi čistega dohodka. S pravilnikom je določeno, da bodo čist dohodek KZ delili na osebne dohodke s prispevki, rezervni sklad, skupni rezervni sklad in sklad KZ. 82% čistega dohodka bodo namenili za osebne dohodke, 18% pa za sklade. 55% sredstev za osebne dohodke gre gozdarski ekonomski enoti, 40% kmetijski, 25% pa upravi KZ. Sredstva, namenjena za osebne dohodke, bodo delili samoupravni organi ekonomskih enot in uprava samostojno na podlagi pravilnika o delitvi osebnih dohodkov. Določeno je pa tudi, da so skladi Kmetijske zadruge Zagorje ob Savi enotni, uporabljajo se pa na predlog delavskega sveta ekonomske enote v okviru skupnih potreb zadruga. Z njimi upravlja pa zadružni svet. (k)

• USTJE:

Dvajset let

Prebivalci Ustja pri Ajdovščini so v nedeljo s slavnostno komemoracijo, ki so se je udeležili tudi številni okoličani, počastili dvajsetletnico požiga svoje vasi. To je bila prva požigana vas na Primorskem. Ob tej priložnosti so odkrili spomenik 54 žrtvam fašističnega terorja, partizanom ter talcem. Na slavnosti je govoril književnik France Bevk. L. K.

• CRNOMELJ:

Manj bolezenskih izostankov

Nesreče pri delu, prihodu in odhodu na delo in razna obolenja so na območju občine Crnomelj zadnja leta povzročala precejšen problem. Sedanje razprave o finansiranju socialnega zavarovanja in ukrepov za varčevanje s sredstvi socialnega zavarovanja pa so pokazale, da so dani tudi v tej občini pogoji, da se z zmanjšanjem nesreč in obolenj vzporedno zmanjšajo tudi izdatki socialnega zavarovanja. Lansko leto je bilo v prvem polletju povprečno 53 nesreč na mesec, sedaj pa jih je bilo v prvem polletju za nekaj odstotkov manj. Tudi podatki o izgubljenih dnevih so pokazali, da je bilo letošnje leto mnogo manj izgubljenih delovnih dni zavoljo boleznim kot pa lani v dosedanem razdobju. To seveda pomeni spodbudo vsem organom, ki skrbijo za higiensko tehnično zaščito, da bodo še z večjo prizadevnostjo opravljali svoje delo. V. D.

• ILIRSKA BISTRICA:

Zdravstvena služba na rešetih

V občini Ilirska Bistrica je 12.000 zdravstvenih zavarovancev, zanje pa imajo le dva stalna zdravnika splošne prakse. Zato ljudje, ki iščejo zdravstveno pomoč, še vedno čakajo cele dneve; mnogi pa prvič sploh ne pridejo na vrsto in morajo naslednji dan znova pešačiti deset in več kilometrov, da dobijo zdravniško pomoč ali da opravijo kontrolni pregled. To seveda povzroča veliko nezadovoljstvo pri pacientih, ki imajo nepotrebne stroške in veliko zamudo časa; ne glede na vse tiste stroške, ki jih imajo zavoljo tega tudi gospodarske organizacije in naposled tudi komunna. Zdravniško pomoč dnevno išče okoli 150 pacientov. Nič čudnega, če se zavoljo tega zdravnik pacientu ne more posvetiti, ampak ga bolj ali manj hitro odpravi.

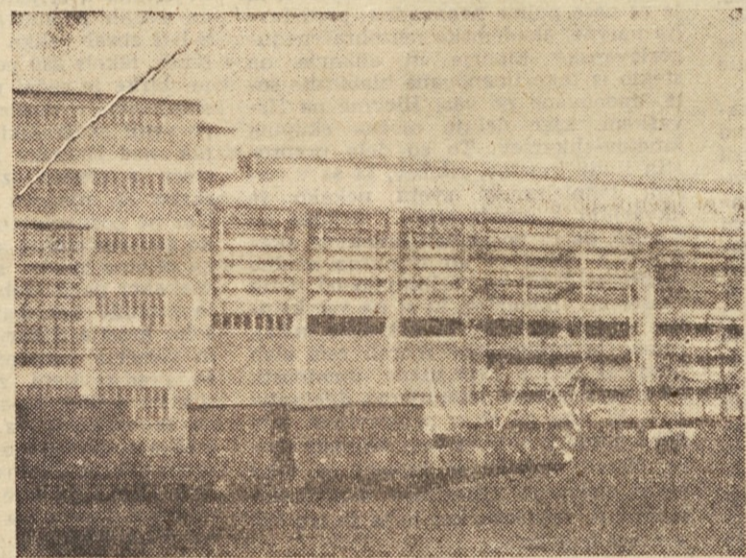
Razen tega imajo v občini še dve sektorski ambulanti, kjer zdravnik ordinira trikrat tedensko po tri ure, v tem času pa pregleda povprečno po 50 pacientov. Prostor in oprema v zdravstvenem domu so pomanjkljivi in nikakor ne ustrezajo sodobnim zahtevam in potrebam. Zato bo treba razmisliti o gradnji novega zdravstvenega doma.

Podobno je z zobozdravstveno službo. Dentist dnevno sprejme po 40 pacientov. Tako sta dentist in tehnik, ki opravljata zobozdravstvene storitve, preobremenjena in tudi strokovno ne zmoreta vseh del.

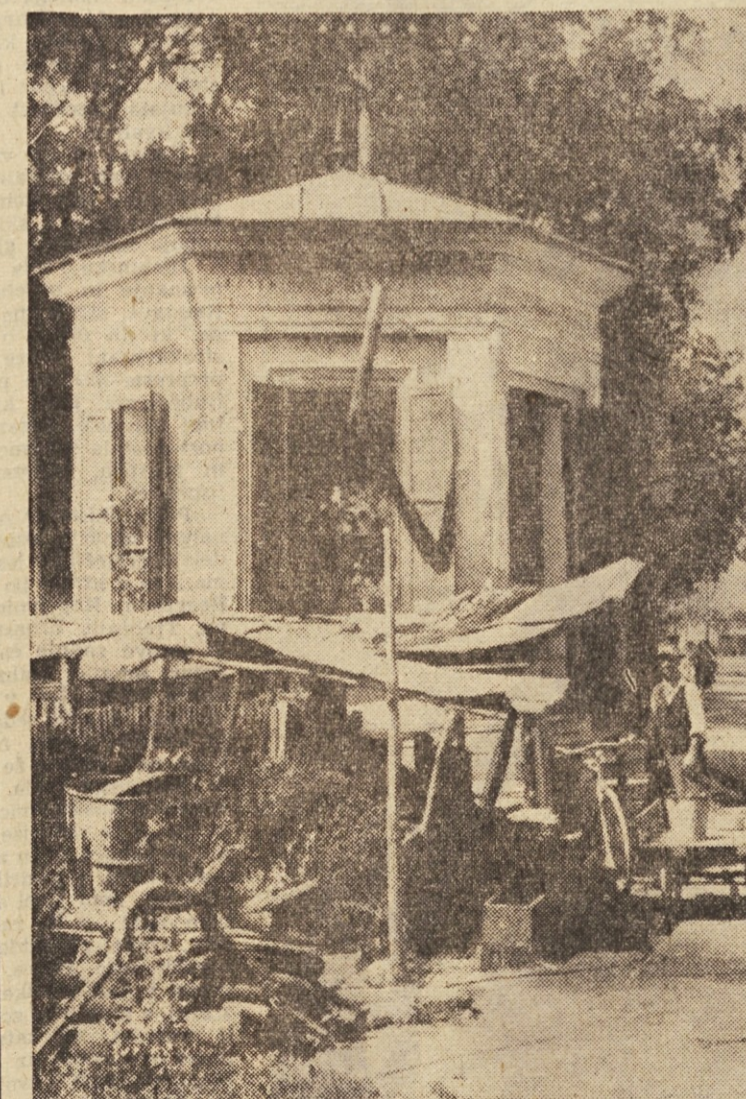
Pri uveljavljanju načel o novi organizaciji zdravstvene službe v naši republici imajo posebno važno nalogo zdravstveni centri. Z uspešnim delom, hitrim obveščanjem in svojimi predlogi za naglo ukrepanje bi tak center ljudskemu odboru olajšal vodenje prave politike na področju zdravstvenega varstva in zdravstvene službe na sploh. Za ilirskobistriško in postojnsko komunno je tak center formalno sicer že ustanovljen. Vendar pa zavoljo pomanjkanja sredstev dejansko še ni začel z delom. J. K.

Zasebni prodajalci na ljubljanskem živilskem trgu so zadnjo soboto popoldne pred odhodom s trga domov zmetali v Ljubljano precej vreč paprike, namesto da bi znižali cene in jo razprodali. Nedvomno: tudi to je računica. Jasno pa je tudi, v cigavo škodo. (Foto: Milan Sparovec)

Oktober bo začela obratovati nova tovarna močnih krmil v Ljutomeru. Letno bo lahko izdelala 17.000 ton močnih krmil.

V tem paviljonu na Cesti dveh cesarjev v Ljubljani sta se 1821. leta srečala ruski car Aleksander in cesar Franc Jožef I. Turisti, ki si ogledujejo tudi to zgodovinsko posebnost, skimavajo z glavami in ne morejo razumeti, da je tako zanemarjena. Paviljon je bil namreč z odločbo ObLO Ljubljana Vrhodnjak spremenjen v stanovanje; stanovalci pa so kajpak morali poskrbeti tudi za zasilno drvarnico. (Foto: Milan Sparovec)

• DOMZALE:

Razumljive in nerazumljive težave

Ko je delavski svet podjetja »Toko« v Domžalah v teh dneh analiziral polletno gospodarjenje, je ugotovil, da je polletni plan fizičnega obsega proizvodnje prešežen za 1%, medtem ko je celotni dohodek za 1% pod predvidenim, vendar še vedno za 8% višji kot v istem razdobju lani.

V poslovnem poročilu pa najdemo tudi podatke, ob katerem bi se površni opazovalec prav gotovo ustavljal. To je podatek o polletni izpolnitvi izvoznih nalog. Po vse namreč, da so v »Toku« izvozili v prvem polletju le 35% predvidene vrednosti izdelkov, ki jih letos nameravajo izvoziti.

Kljub temu kolektiv optimistično gleda na izpolnitev letošnjega plana izvoza, ki predvideva vrednost pol milijona dinarjev. Zakaj? Predvsem zaradi tega, ker se prava sezona prodaje njihovih usnjenih izdelkov začne šele v drugem polletju ali bolje — na jesen. Mimo tega pa kaže podatek o polletnem izvozu dopolniti še s tem, da so v tem obdobju dobili že za 55% naročil letne vrednosti izvoza.

Izvoz izdelkov »Toka« je usmerjen izključno v države s konvertibilno valuto. S kvaliteto in modo kolektiv uspešno konkurira tujim proizvajalcem usnjene galanterije na tržiščih v Italiji, Švedski, Holandiji, Zahodni Nemčiji, ZDA in drugod.

Z izpolnitvijo proizvodnega postopka in z odkrivanjem notranjih rezerv je kolektiv v preteklem obdobju precej vplival na zmanjšanje proizvodnih stroškov in povečanje rentabilnosti poslovanja. Pravi pa, da rezerve še obstajajo. Ena takih je boljše izkoriščanje delovnega časa, čeprav je v kolektivu včasih tudi slišati pripombo: mi smo pretežno ženski kolektiv (80%) in se pač moramo sprijazniti s takim številom izostankov, kot ga imamo.

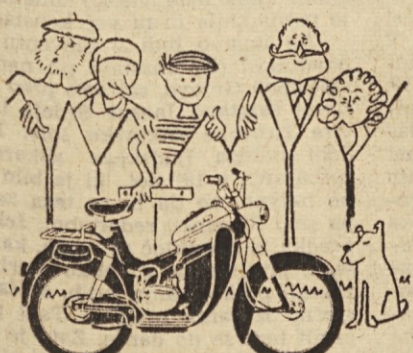
Nič manj kot notranjim vprašanjem pa v »Toku« posvečajo skrb tudi zunanji vplivom, pravzaprav včasih malenkostnim, ki pa večkrat bistveno vplivajo na proizvodnjo in plasma izdelkov, zlasti še na zunanjem tržišču.

Čeprav proizvajalci usnja ne bodo najbolj zadovoljni, vendarle drži, da imajo v »Toku« precejšnje težave zaradi slabe kvalitete usnja. Svinina še nekako gre, pravijo. Težave pa so z ostalimi vrstami usnja. Dovolj pove dejstvo, da bi v Švedsko lahko takoj izvozili 36.000 parov rokavic, če bi le lahko dobili dovolj kvalitetno ovčino!

Težave so tudi z uvozom okrasnega okovja za torbice. Razen tega se večkrat zgodi, da od naročila inozemskega kupca do odprtja akreditiva za uvoz okovja preteče kar osem mesecev. Moda v tem času seveda ne čaka. Še bolj čudno pa se sliši, da morajo ženske torbice, namenjene za izvoz, čakati v skladišču, ker ni moč dobiti kvalitetnih ogledal. Proizvajalci pravijo, da jim manjka živorebrnega amalgama. Kot pa je znano, pri proizvodnji živega srebra naša država ni med zadnjimi.

Takih težav in težav v »Toku« lahko naštejemo še precej. Med njimi je, kot omenjeno, precej takih, ki so pri naših splošnih prizadevanjih za večje uveljavljanje proizvodnje na svetovnem tržišču kar težko razumljive in opravičljive. -lj

Tudi vi lahko postanete lastnik COLIBRIJA!

Novi kreditni pogoji vam odslej nudijo možnost odplačevanja posojila v štirih letih. TOMOSOV COLIBRI si torej lahko nabavi vsak, ki ima vsaj 15.000 dinarjev mesečnih prejemkov. Vplačate samo polog v višini 10 odstotkov tovarniške cene, ki znaša brez davka za COLIBRI-12 165.000 dinarjev, in vozilo je vaše!

Izkoristite tudi vi to ugodno možnost nakupa! Vse podrobnejše informacije boste dobili pri TOMOSOVIH področnih zastopstvih in trgovskih zastopnikih.

Josip Generalič: FIZKULTURNICE

Kostanjevica ob Krki zaživi v teh vročih poletnih dnevih posebno življenje, ki se nevsiljivo razlikuje od običajnega. V tiho mesto sežejo utripi velemest in dežel zemeljske oble in se neopazno vključujejo v njen vsakdanji ritem, ki je miren in brez napetosti. Kopalci ob Krki, avtomobili, ki parkirajo v senci, in pisane barve na bregu so del poletne podobe, h kateri sodi tudi prah nad cestami in avgustova vročina, ki pritiska nad ravnino pod Gorjanci. Vroče je, celo v senčnih hrastovih gozdovih, kjer so zrasli tisti znameniti hrasti, iz katerih prav te dni klešejo in režejo umetniki iz Jugoslavije, Izraela, Japonske, ZDA, Nemčije in drugod svoje zamisli. Tla za starim samostanom, kjer je njihova delavnica, se polnijo z okleščki, v zameno pa nastajajo v lesu oblikovane nenavadne zamisli, ki bodo kasneje predstavljale posebnost Kostanjevice.

In še ena podoba Kostanjevice, kakršno imam rad: v senci Kostanjev pred starih spanhajmskim dvorcem sredi mesta je med kmečkimi vozovi privezan osliček. V dvorcu samem, za zaraščeno ograjo, pa je v skromni sobi odprta razstava: »Svet naivnih«. Dvorec sam je starinski, nekoliko zapuščen in tih, že zdavnaj ne služi več svojemu namenu in k sreči nima niti trohice tistega vzdušja, ki spremlja običajno naše likovne razstave; nekoliko sterilno je tako tipično galerijsko vzdušje, ki trga včasih še tisto rahlo vez, ki naj bi jo imele umetnine z življenjem. Razstavni prostor je tu grob, zasilen, pri vstopu pa pozdravi obiskovalca snop žita, srp, hlebec domačega kruha in lončena majolika — primernejšega pozdrava si prireditelji za to

Svet naivnih se je ustavil v Kostanjevici

razstavo ne bi mogli izbrati. »Svet naivnih« je naslov te male razstave, ki je za naše pojme nenavadna: predstavlja naivne, akademsko neizobražene jugoslovanske kiparje in slikarje na steklo iz tako imenovane hlebinske šole, imenovane po vasi Hlebina na Hrvaškem, kjer deluje močna skupina kmetov-slikarjev. To so dela preprostih ljudi, kmetov, ribičev, ki se v našem tehničnem svetu nekako še ukvarjajo z umetnostjo... vendar ne z željo, da bi posnemali umetnost akademskih slikarjev ali trenutno modno umetnost. Tudi se razlikujejo od tistih nesrečnih amaterjev, ki si na vse kriplje prizadevajo, da bi ustvarili nekaj, čemur bi pravzaprav morali reči slab posnetek visoke, priznane umetnosti, katerih rezultate imenujemo diletantizem, ki smo ga sicer pripravljali celo dobrohotno prenašati vsaj do neke mere. Naivni slikarji in kiparji pa tako rekoč suvereno ignorirajo akademsko umetnost, tem laže, ker je ta že lep čas v precejšnji krizi.

»Lutajući reporter« zagrebškega »Vjesnika u srijedu« Gerhard Ledić je na svojih popotovanjih po Jugoslaviji z leti zbral veliko zbirko umetnin naivnih, takole 250 po številu. Del te zbirke je sedaj prvič pokazal v Kostanjevici, v mestecu, ki tako postaja po svoji geografski legi nekak posrednik med Hrvaško in Slovenijo, v mestecu s srečno izbranimi ljudmi, ki skrbje za njegovo kulturno življenje. Ker ne poznamo celotne zbirke, je težko govoriti o tem, ali je izbor (z ozirom na celotno zbirko) srečno izbran ali ne, vsekakor pa je treba priznati, da je zelo zanimiv tak, kakršen je. Hlebinska šola, kmetje-slikarji, ki jih je vzgajal in usmerjal umetnik Krsto Hegedušić, so predstavljeni z večjim številom slik na steklo. Le-te prikazujejo motive iz vsakdanjega življenja na vasi: maskare, divjega lovca, kmete pri poljskem delu, požar na vasi, svatbo, sončnice. Ne Azogibajo se tudi sodobnih motivov, kot so na primer Generaličeve »Fizkulturnice«, pri čemer pa je vse podano z velikim smislom in ljubeznijo do podrobnosti in z elementarnim ljudskim občutkom za barvo. Razen evropsko znanega Generaliča sodi med najmočnejše slikarje te šole Franjo Dolenc iz Hlebin, ki je na razstavi zastopan sicer le z dvema slikama na steklo »Nocturno« in »Zobobol«, ki pa vzbujata pozornost zaradi svojih velikih kvalitet.

Naivno in na videz preprosto zna Dolenc dati običajnim predmetom in običajnim dogodkom nadih magičnega, tajinstvenega, s skritim pomenom, ki vzbuja zanimanje gledalca.

Hlebinska šola uživa precejšnje priznanje in uspehe po vsej Evropi. Razstave, strokovne razprave in knjige, ki jih pišejo o naivni umetnosti strokovnjaki — vse to je zaneslo med preproste slikarje prepire in poklicna ljubosumja, pred katerimi niso varni tudi naivneži, odkar je njihova umetnost postala predmet trgovine, razstav in prestiža, povezanega s finančnim uspehom.

Poleg slikarjev nosijo težo razstave naivni kiparji, oziroma rezbarji, saj delajo pretežno v lesu. Prihajajo oziroma žive v krajih po vsej Jugoslaviji: v Beogradu, Koprivnici, Sinju, Ščitarjevu, Trebinju, Ernestinovu. Med njimi je gotovo zadnje čase najpopularnejši Petar Smajić, Dalmatince iz okolice Splita, ki pa živi v Slavoniji. Orjaški možakar, ki dela sedaj tudi na simpoziju »Forme vive«, neutrudno žaga in kleše svoj menda že tretji ali četrti lik iz hrastovega debla. Očividno je zadovoljen v Kostanjevici: ima čas za delo in kar je še važnejše — lesa, kolikor se mu ga zahoče... In zato dela z očali na koncu nosu, v modrih delovnih hlačah: »Dokler bom imel hrast, toliko časa bom delal...« Na razstavi ima manjša dela, konje, piramide iz konjskih teles, zamišljenega starca. Na simpoziju je prešel v nadčloveške dimenzije. Možak z brki, s pipo med zobmi, s pasom okoli trebuha, za katerim tiče pištola, pravkar nastaja iz hrastovega debla. Monumentalen v svoji otroški negibnosti. Obraz tog, roke ob telesu, obraz z naprej uperjenim pogledom, kot da bi se kolo zagodovine zavrtilo nazaj, v čas, ko so pred tisočletji Grki ustvarjali svojo arhaično plastiko...

Motiv z razstave »Svet naivnih«

ocene informacije

Zapozneli bestseller

Vrnitev v rodni kraj Louis Adamiča je bila pred 29 leti v ZDA bestseller. Ko jo danes prebiramo v slovenski, to lahko razumemo, saj je v njej avtor z veliko prizadetostjo, kritičnostjo in uspešno literarno obliko prikazal Američanom za njih nad vse nenavadno deželo, ljudi in razmere. Čeprav smo v slovenščini dobili knjigo razmeroma pozno, to njenih vrednot tudi za našnjega slovenskega bravnca prav nič ne zmanjšuje. Louis Adamič je leta 1932 po 19 letih bivanja v ZDA prišel na obisk v svojo staro domovino, ki ga je tako prevzela, da je ostal v Jugoslaviji dobrih 10 mesecev, ki jih je srečal med sveterjo prepotoval od severa do skrajnega juga. Med tem časom si je ustvaril tako celovito podobo o ljudeh in razmerah tedanje Jugoslavije, ki je začela pod brenenakim zanimanjem in obznanjem pisateljeve prono in zaostalosti, da je o njej napisal obširno knjigo. To ni roman niti reportaža, ampak v kratkem popolna in jasna podoba dežele pod absolutistično diktaturo, dežele z vsemi njenimi druž-

Luis Adamič: VRNITEV V RODNI KRAJ

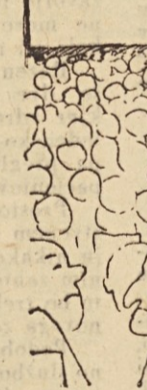

Pretirana skromnost

Sovjetski film:

»PREDRZNA SLEPARIJA«

KONEC

Verjetno velja za reper toar v poletnih mesecih neko nepisano pravilo, ki pravi: čim več lahkotnega in cenenejšega. Z lahkotnimi deli se povsem strinjamo, saj se človek muči in poti že ob neznošni vročini in slabi ventilaciji v naših dvorana, o cenenosti pa velja seveda razmišljati. Pravkar je repertoar ljubljanskih kinematografov sestavljen tako, da lahko razen ameriškega filma »Gropa sila«, govorimo predvsem o sila lahkotnih filmskih delih, skromnih po svoji vsebinski in tudi tehnični plati. Med te sodita predvsem dva sovjetska filma »Predrzna sleparija« in »Maščevalc Ker Ogli«.

»Predrzna sleparija« naj bi bil duhovit, zabaven film iz življenja mladih sovjetskih športnikov, poln mladostne vedrine, sproščenosti in življenjske pristnosti, kar je včasih značilno prav za sovjetske ljudi. Zakaj so v Ljubljani originalni naslov »Ozorine povoroti« ter njemu ustrenejši prevod v

glavi filma spremeniti v Predrzno sleparijo, tudi ne vem. Hkrati pa se vprašujem, čemu pisec scenarija ni znal ali ni hotel tem mladim, prisrčnim ljudem dati boljšega vsebinskega zapleta, manj pretirano skromnih in naivnih dialogov in konfliktov, kjer bi lahko resnično zaživel in se do kraja sprostil? Resnični in živi so bili samo kot motoristi na startu, posvod drugod pa so bili tako okorni, da so se človeku kar smiliti. Čemu mu je bil potreben že tako znani in preživel motiv dvojic, ki smo ga že srečali v najrazličnejših filmih in to v veliko boljše izpeljavi? Zal razen slikovitih naravnih posnetkov in posameznih uspešnih prizorov iz življenja mladih ljudi, v filmu ni bilo kaj videti. Avtorji filma so bili tokrat preskromni in so pozabili, da so gledalci v svetu in tudi pri nas videli že dosti bolj različnejših filmih in to v cikla. I. B.

Kaj je torej takega v umetnosti naivnih, da jo danes po vsem svetu zbiramo, razstavljamo, katalogiziramo, da o njej pišejo globoumne razprave? Neke nemška novinarka je napisala, da je v tem zanimanju sodobne tehno-kratske družbe za umetnost od civilizacije na videz »nepokvarjenih« ljudi, ki pa včasih po svoji umetniški rafiniranosti daleč prekašajo akademске slikarje in kiparje, za njene pojme nekaj perverz-nega. In če bi hotel kdo razlagati navduševanje za naivno umetnost kot rahlo nezapuščeno temu, kar nam sicer ponujajo kot trgovsko in menažersko kurantno umetnost, bi bil v zmoti. Stvar ni tako enostavna. Ista publika, ki se navdušuje nad zelo razumarsko in abstraktno umetnostjo, z enako vne-mno sprejema tudi njen protipol, umetnost naivnih. Na otvoritvi razstave naivnih v Kostanjevici je bilo več kot dvesto osebnih avtomobilov, verjetno istih, ki prihajajo tudi na druge razstave.

Ali pa smemo imenovati umetnost naivnih ljudsko umetnost? Teško! V slovenskih razmerah govorimo o ljudski umetnosti približno do konca 19. stoletja, dokler ni tudi na vasi posledno uvedena delitev dela in ko zavladajo kapitalistični odnosi. Dotlej kmet svojo opremo, pohištvo in orodje sam krasi, ali pa mu nabožne slike na steklo, votivne podobe in znamenja slika vaški rokodelci, ki ga po njegovem miselnem in likovnem obzoru štejemo za kmeta. Stanje pa se spremeni, ko postane kmet potrošnik in kupuje v mestu neokusne kičaste barvaste podobe in tiske, s katerimi ga poceni in v izobilju zalaga velemestna industrija. Barvni tiski, bogci iz mavca, palčki,

možici in v novejšem času srnice in kar je še podobne krame po slovenskih stanovanjih nam po svoje dokazujejo, da je kmet postal napreden in da se spreminja, postaja delavec, uradnik, tehnik, inženir, o ljudski umetnosti pa ne moremo govoriti več, kvečjemu o populjni umetnosti, kamor sodijo tudi oljnate slike amaterjev, ki jih kopirajo po barvastih razglednicah.

Umetnost naivnih je s tega gledišča samo eksotična cvetka, izum najnovejše dobe v svetu strojev in avtomatizacije. Posamezniki so ohranili prvobitnost svojega likovnega izraza: toda tudi oni niso več imuni pred napredkom. Ali, kakor je rekel Kant o nedolžnosti: »Lepa stvar, samo žal prekratko-trajna.«

Naš čas je odkril umetnost naivnih, torej prav isti čas, ki je odkril tudi umetnost otrok, umetnost primitivnih narodov. Čas, ki je pripravljen, da se navduši nad umetnostjo slaboumnih: trdna meja med visoko umetnostjo se je premaknila in ni več konstantna. Ali imamo tudi v Sloveniji naivne umetnike? (Na razstavi jih namreč ne srečamo.) Gotovo, saj smo pred leti doživeli razstavo Janeza Sedeja iz »čudovite žirovske slikarske šole. Po zlati dobi našega ljudskega slikarstva in rezbarstva v 19. stol., ki je bilo resnično naivno, ne da bi se tega zavedalo, pa smo Slovenci, redoljubni, željni napredka in sramujoč se vsega, kar je našega, prvinega, z veliko marljivostjo posegli po kopiranju tujih, običajno nesrečno izbranih predlog. Taksi pa smo ostali tudi še do danes. Zato je razstava v Kostanjevici tudi po tej strani za nas dober nauk.

FRANCE ZUPAN

ČRKA »Š« V MODI

Črka »Š« je zelo v modi. Neugledno tiči tam nekje na koncu abecede in z njo nekateri narodi sploh ne računajo. Pa vendar. Na račun številnih športnih pripetljajev preteklih dni je postala črka »Š« črka tedna.

Poglejmo: SEBENIK, SARIC, SKERLJ, SPAN, STAJNER, SEKULARAC, SAMPIONAT EVROPE V ATLETIKI... itn. itn.

Vse na »Š«. In sedaj bomo, kot da bi honorarno delali za Leksikografski zavod, vse »Š« dogodke uvrstili v nekak improviziran letni športni pregled:

● SARIC — Perspektivni sprinter, ki teče na 100 metrov 10,9 in spominja na Jo-

vanovića in Peclja, ki sta tekla 10,9 na 100 metrov že v mlajšem terciaru naše atletike...

● SEKULARAC — Filmski igralec, ki sta mu Mija Aleksič in Milena Dravič nezalužno odnesla v Pulji »Zlato areno«...

● SAMPIONAT EVROPE V ATLETIKI — Enako kot PEA. Privedite na najvišjem športnem nivoju, za katero bo nudila tovarna svinčnikov »Grafos« priveditelju veliko količino običajnih in

kemičnih svinčnikov. To tolmačimo tako, da bo lahko organizator nemoteno zapisoval rekorde in rezultate tujih atletov. Rezultate domačih smo zapisali na žalost pred nekaj dnevi...

● »SLOGATI« — Diskutirati o naših medaljah na PEA...

● STAFETA — Urad za izgubljene palice, če mislimo na žensko stafeto 4 x 100 m (v Beogradu sta prišli na cilj le dve od petih)...

● SARM — To, kar osvaja, opija, prevzema. Na primer, citat iz dnevnega časopisa: »Kovač je dober mož, širokega in občutljivega srca. Njegova narava je bujna: je temperamenten, plah, s svojimi blagimi očmi zna za-

bliskati in okoli sebe pošiljati strele. (Ne bi bilo napačno, če bi na PEA v ta namen postavili posebne strelovode!?)...

● SEBENIK — Mesto v Dalmaciji, pisano z »e« namesto »i«, ali biciklist, ki je triumfiral na veliki tekmi, pri kateri so naši sodniki kaznovali Sebenikovega nasprotnika zato, ker so pili preveč vode (Nardellu so odvezli 15 sekund, kajti zakaj bi človek pil vodo pri veliki vročini?)...

SILO

Obiskali smo tri počitniške skupnosti ob morju: Severnik, železničarsko letovišče in letovišče Tehnogradnj iz Ožbalda. Slovenci z vseh vetrov. Navidez je življenje v tem taborišču podobno onemu v drugemu. Morda. Povsod je lepo, povsod je morje za kopanje, povsod okusna hrana in zmerne cene, toda... ponekod imajo letoviščarji na razpolago za svoje razvedrilo le morje, drugje pa poleg tega še športna igrišča, žoge, mize za ping-pong, sandoline, jadrnice... Seveda - ne povsod...

POČITNIŠKO SREČANJE OB MORJU

Avgust, vroč in vabeč čim dlje proč od pisarn, uradov, razbeljenih mestnih pločnikov, je kot vsako leto tudi tokrat premamili številne ljudi, da preživijo tiste redke in piclo odmerjene brezskrbne dneve ob morju, ki je prav te dni tako vabljivo... Na mikavni obali Istre, ki je že tja od začetka junija pravo pribežališče utrujenih in sprostitve željnih mladih in starih, je živo kot v panju. Vse je polno: počitniški domovi, plaže ob morju in borovi gozdički, kjer včasih človek že zamašči isče skromen prostorček, da bi razprl še eno platno streho.

Sklenili smo, da obiščemo Rovinj, ki že vrsto let šteje s svojo okolico med naša najbolj priljubljena počitniška mesta, kjer človek težko še kaj pogrša. Bili smo radovedni, kako preživljajo tu naši ljudje svoje počitnice in predvsem, kaj jim poleg kopanja in sončenja še nudijo počitniške skupnosti za njihov aktiven oddih, da ni dan preveč podoben dnevu.

SEVERNIK, počitniško naselje gradbenih podjetij Konstruktorja in Stavbarja iz Maribora, leži le nekaj metrov nad morjem v zalivu med Rovinjem in znano bolnico za kostno tuberkulozo. Poleg majhnega, pol lesenega, pol zidanega počitniškega doma s kuhinjo in restavracijo stoji šestnajst lesenih hišic, v katerih trenutno domuje preko sedemdeset Mariborčanov.

Ze prvi bežni vtisi, ki jih človek dobi, ko stopi na ozemlje Severnika, so dokaj zgovorni: senčnat, na debelo z iglicami posut borov gozdiček, miniaturne stanovanjske hišice, lično urejena restavracija z belo pogrnjenimi mizami in predvsem vedro razpoloženje vseh onih, ki jim ta dan ni bilo do morja in močnega avgustovskega sonca in so raje ostali doma.

Ne da bi vprašali, s čim se ukvarjajo, s čim si krajšajo čas vsi oni, ki jim kopanje ves dan ni ravno najbolj pri sreju, smo dobili odgovor kar na mestu samem: miza za namizni tenis, rusko kegljišče, prostor za odbojko — vse kar sredi naselja samega.

Toda, da ne bo pomote, in da ne bo kdo mislil, da imajo vse to Mariborčani samo za okras! Se daleč ne! Ko smo jih obiskali, je bilo vse to zasedeno in vsak novodoslelec, željan razvedrila, bi moral skoraj čakati, da bi se tudi sam lahko vključil v igro.

»Je žoga vaša?« sem vprašal skupino, ki je igrala odbojko.

»Ne, na upravi smo si jo sodilili!«

»Imate na razpolago še kakšen drug športni rekvizit?«

»Še. Čoln za šest ljudi. Je pa vedno zaseden. Iz zgoraj v jedilnici si lahko izposodimo šahovske garniture...«

»Morate za čoln kaj plačati?«

»Kje pa! Je pa samo za šest ljudi, zato imamo navado, da ga uporabljamo dopoldne ena skupina, popoldne pa spet druga. Tako pripademo vsi na vrsto.«

Zadovoljni smo ugotovili, da »Severnikom« res ni dolgčas in se odpravili dalje...

ZELEZNIČARSKO LETOVIŠČE je najstarejše v Rovinju. Letos so prišli železničarji v Rovinj že dvanaajstič zapovrstjo. Svoje weekend hišice imajo po-

stavljene tik ob obali ter nad cesto, ki pelje proti mestu, medtem ko so še pred leti prebivali kar v vagonih, ki so jih zapeljali na slepi tir.

Letovišče je vedno živo kot v panju. Pa saj ni čudno. Vsakih deset dni pride nova izmena. Takole po devet sto ljudi. Tem se pogosto priključijo še številni gostje in posebne ekskurzije. No, in da bi se toliko ljudi skupaj dobro počutilo, je bilo do danes v ta namen že marsikaj napravljenega: velika lepa jedilnica, bife, mlečna restavracija, sanitarije...

»Veste, precej nas je, in če računamo, da smo tu vsako leto štiri mesece, to je od srede maja pa tja do srede septembra, potem je nujno, da imamo to, do česar smo se že dokopali.« Je pripovedoval namestnik upravnika železničarskega letovišča.

»Kaj pa takole na primer, kakšno skromno balinišče, ali igrišče za košarko... Imate že kaj podobnega...?«

»Ne... Za sedaj še ne. Imamo pa že v načrtu najprej izgradnjo balinišča in potem še igrišča za odbojko. Poglejte, z baliniščem smo že pričeli. Leš je že nasut...«

»Kaj pa kakšne žoge za odbojko, ali garniture za igranje badmintona? Imate to na razpolago?«

»Ne, še ne...«

»Kakšno razvedrilo pa potem nudite svojim letoviščarjem?«

»Ob večerih imamo tu na prostem od osmih do desetih ples in to je za sedaj tudi vse.«

TEHNOGRADNJE iz Ožbalda so za svoj oddih izbrale Crveni otok. In prav gotovo je ta delovni kolektiv med tistimi, ki zna svoje proste dneve res koristno izrabiti, saj nam je že en sam kratek obisk na tem lepem otoku povedal mnogo več, kot pa najboljša reklama.

Obiskali smo jih sredi dopol-

dneva, ko je v naselju vladal mir in se je čulo le govorenje onih, ki so imeli opravka s kosilom in urejevanjem tabora.

In res. Vse, kar smo tu videli, bi bilo lahko za vzor velike skrbi, kako nuditi oddiha željnim ljudem res čim več. Seveda, tudi tu so prebivalce družine v lesenih kočicah, tudi tu so vsi obedovali kar na odprti verandi — vendar je človeka, ki si je vse to ogledoval — navdajal občutek, da je bilo v ta namen zelo vloženo precej več skrbi, dobre volje in seveda tudi sredstev, z katerokoli drugo taborišče.

»Kje pa so vsi, saj je vse kot izumrlo?« sem vprašal upravnico, ki se je mudila v kuhinji.

»Kje neki!« se je nasmejala, »na morju so, ali ne vidite, kako je vroče?«

»Kaj pa tisti sandolini spodaj v zalivu, so vaši?« sem bil radoveden.

»Naši, naši,« mi je veselo pritrtila upravnica, »pa kar sedem jih imamo, poleg tega pa še eno jadrnico in en motorni čoln.«

»Tako, tudi motorni čoln imate? Pa si ga lahko vaši ljudje izposodijo?«

»Seveda si ga lahko, samo plačati morajo tri sto dinarjev na uro. Sandolini in jadrnica pa so seveda zastoj!«

»Tu sem videl dve mizi za namizni tenis. Imajo vaši športniki še kaj na razpolago?«

»Se, še... takoj vam pokazem!«

In res. Tik za hišicami je stalo dvoje zavidljivo lepih igrišč za odbojko in košarko, kakršnih skorajda ne premorejo niti Rovinjčani.

»Ce boste šli kaj na kopanje, boste videli, kakšen tobogan imajo naši otroci...«

No, še tobogan povrh! Tem pa zares nič ne manjka.

Znajo si pomagati — in prav je tako... A. U.

Delavske športne igre v novomeški občini

Sodeč po dosedanjih prijavah pričakujemo organizatorja letošnjih delavskih športnih iger v novomeški občini, občinski sindikalni svet in občinska zveza za telesno kulturo v Novem mestu rekordno udeležbo.

Ce samo na kratko omenimo, da je lanske leto, ko so bile prvič organizirane te igre, sodelovalo na vseh tekmovalnih 134 ekip s 600 tekmovalci iz 31 sindikalnih podjetij, lahko letos po prvih ocenah pričakujemo znatno večjo udeležbo. Menimo, da se bo na letošnjih nekoliko razširjenih igrah zvrstilo okoli 100 nastopajočih, kar je za sam začetek več kot zadovoljivo.

Samo tekmovanje, za katero je izredno zanimanje, se klub dopustom že odraža. Tekmovalci marljivo vadijo, saj hočejo dostojno zastopati barve svojega kolektiva. Tekmovanje se uradno prične meseca septembra.

Največ možnosti za osvojitve prvega mesta v ekipnem tekmovanju bodo imele podružnice Novoteksa, Pionir in IMV, ki nastopajo v vseh panogah.

Športna društva bodo začela z delom

Na predlog občinskega odbora SZDL v Ilirski Bistrici sta se sestala na skupni seji upravna odbora Telovadnega društva Partizan in prosvetnega društva Svoboda. Namen skupnega sestanka je bil dokončna rešitev sedanjega mrtvila v organizaciji in delu obeh društev. Po obdelavi problemih in vzrokih trenutnega stanja, so sprejeli sklep, da bodo v drugi polovici meseca av-

gusta sklicali občna zbora za oba društva, kjer naj bi razpravljali o vseh problemih društev. Analizo za te razprave na občnih zbiorih bo izvedel občinski odbor SZDL, ob sodelovanju sedanjih upravnih odborov, hkrati pa tudi pripravil predlog za nova upravna odbora.

Prisotni pripisujejo neaktivnost dela društev predvsem pomanjkanju finančnih sredstev ter premajhni skrbi za njihovo delo pri odgovornih forumih na občini. Ukrep občinskega odbora SZDL nam daje upanje, da bo telesnovzgojno društvo v našem kraju spet zaživele in da ni bil vzrok dosedanjega mrtvila le pomanjkanje finančnih sredstev, temveč tudi nedelavnost dosedanjih upravnih odborov. J. K.

Športne igre gradincev Slovenije

Prve dni septembra bodo v Novem mestu športne igre gradincev Slovenije. Letos so organizacijo tekmovalnega zaupali delovnemu kolektivu SGP Pionir Novo mesto, ki se že vrsto let poteguje za mesto najboljšega v tem masovnem tekmovalstvu. Na dveh preteklih tekmovaljih v Kopru in Ljubljani, so zasedli v skupnem tekmovalstvu drugo mesto in bodo imeli letos ugodno priložnost, da osvojuje prehodni pokal.

Za letošnje tekmovanje se je prijavilo 25 gradbenih podjetij in industrije gradbenega materiala s približno 800 tekmovalci. Tekmovali bodo v standardnih sedmih panogah. Največje zanimanje je za streljanje, sah, kegljanje in balinanje. Pri Pionirju se za to tekmovanje vestno pripravljajo. Ze pred meseci so za to določene komisije svoje delo opravile zadovoljivo, zato

lahko upravičeno upamo, da bo vsem tekmujočim omogočeno prijetno bivanje v Novem mestu, in da bodo dani vsi pogoji za doseg dobrih športnih uspehov.

Ne samo »Partizan«

Na zadnjem zboru volivcev v Ilirski Bistrici so volivci razpravljali o plavalnem bazenu, ki so ga pred nekaj leti zgradili na pobudo JLA, a še danes služi svojemu namenu. Se več. Danes propada tisto, kar so komaj pred nekaj leti zgradili! O tem problemu je bilo že mnogo razprav pri organih občinskega ljudskega odbora, toda žal do danes še niso našli rešitve in nekateri celo trdijo, da je plavalni bazen izključno stvar »Partizana«. Volivci so v razpravi odločno povedali, da je občina prva poklicana, da misli na svoje občane pri tolikšnem številu prebivalcev in mladega rodu.

Tekmovanje kamniških gasilcev

Kamniški gasilci so pred nekaj dnevi slavili 80-letnico ustanovitve svojega društva. Ob tej priliki so organizirali več tekmovalj in gasilskih vaj, na katerih so sodelovala vsa gasilska društva v občini.

Največ zanimanja je vzbudila tekma z žogo, ki so jo to pot pri nas prvič uvedli. Gre za igro z velikimi usnjeno žogo, ki je igralci ne smejo brežati z nogami, niti se je dotakniti z rokami, pač pa jo pogajati proti nasprotnikovega gola z vodnimi curki iz gasilnih cev. V vsakem moštvi sodeluje osem gasilcev, od katerih so štirje v napadu, dva v obrambi, eden pri ventilih in strojniki pri črpalki.

Tokrat sta se pomerili moštvi Kamnika in Duplice. Zmagalo je moštvo Duplice z rezultatom 1:0.

Med obiralci zelenega zlata

Včeraj, danes, jutri — začela se je velika bitka za zeleno zlato v Savinjski dolini, začela se je bera hmelja

Na tej svojevrstni fronti, ko se zgrne med nasade hmelja do 20.000 obiralcev iz raznih krajev Slovenije, bje svoj boj za dohodek tudi delovni kolektiv KMETIJSKE ZADRUGE ZALEC, nedvomno pomembne gospodarske organizacije v komunih.

Savinjska dolina je te dni posebljena pripoved o hmelju; o njem govore v domačijah, pred krmami, na avtobusnih postajališčih, o hmelju razpredajo otroci, o letošnji letini preudarjajo odrasli. Vse pripovedi rade zaokrožijo okoli treh, s proizvodnjo hmelja tesno povezanih organizacij: Kmetijska zadruga, Kmetijski kombinat in Hmeljarski inštitut. Če jim dodamo še združenje hmeljarjev, pa imamo opravka z odlično organizirano proizvodnjo hmelja, ki temelji na strokovnih ter na naj-sodobnejših agrotehničnih dognanjih.

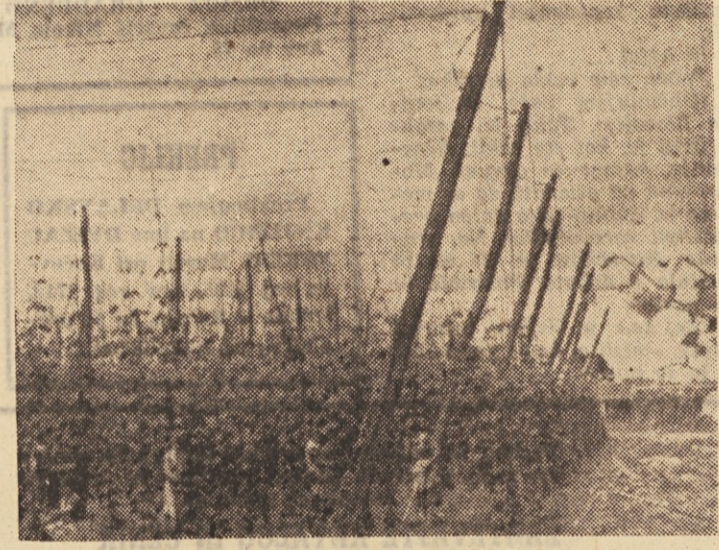
Da je tako, potrjujejo številke: pred desetimi leti je dal hektar zemlje blizu 9 centov hmelja; zdaj ga da 16, celo 18, na izredno skrbno obdelanih in negovanih površinah okoli 20! Pred desetimi leti je bila proizvodnja hmelja še več ali manj domača navada zasebnih proizvajalcev, ki so sadili in kolo-barili po svoje; danes je ta proizvodnja precizen račun, ki natančno določa čas obrezovanja trte, čiščenja in spellavanja na oporo, gnojenja, morebitnega namakanja... Vse delovne operacije, ki dobesedno silijo druga v drugo tekom z dvema datuma določene sezone — od 15. aprila do 15. avgusta — v zaporedjih, preračunanih na dneve, včasih celo na ure in minute.

Pri tako poglobljeni organizaciji dela v proizvodnji, kjer dominira kooperacijski odnos posameznih proizvajalcev do zadruge, postaja značilnost Savinjske doline kot zibelke edinstvenega »savinjskega goldinga« malone drugotnega pomena. Res, kvalitete zemlje, polne humusa, ne smemo zanikati, enak poudarek gre podnebnim prilikam, ki dajo letno do 1100 mm dežja ter dovoljno moč sonca. Zlasti padavine so nepogrešljive, saj zraste iz zemlje na hektaru v sezoni do 300 ton zelenja, ki ne nastaja iz nič. K temu seveda sodi skrbna izbira raznih dušičnih gnojil, hlevskega gnoja, odmerjenjeto določenih količin ter ne naposled opore, po katerih se vzpenja plezalka hmelja.

Svoje dni je povsod in kamorkoli si pogledal, veljala dedovana tradicija smrekovih hmeljev; zdaj si že utira pot v Savinjsko dolino žični sistem hmeljišča. Tu je iniciator Kmetijska zadruga; njen račun ji pove, da je to umna investicija, saj je s hmeljevskimi neprimerno več dela kot z žico. Zica tudi dosega leto za letom enako višino, do sedem metrov, ter omogoča lažje delo, zlasti s stroji.

In stroji silijo v proizvodnjo hmelja: le 30 odstotkov občanov se ukvarja s poljedelstvom, dosti manj s hmeljem! Hmeljarske površine pa so kot so bile v času, ko je bilo delovne sile na pretek. Zato morajo danes marsikatero ročno delo opraviti stroji. Hitrejši so, natančnejši in cenejši. So pravzaprav sestavni del zdajšnje-za načrtovanja, ko se Kmetijska zadruga skupno s Kmetijskim kombinatom ukvarja z mislijo, da poveča skupne površine hmeljarskih nasadov. Z velikimi kompleksi hmelja bo vsekakor prišla do veljave mehanizacija, pa rentabilen račun za potrebna navodnjavanja, izpeljavanje poljskih steza za traktorje, mehanizirana bera ter strojna sušilnica. Obsežen načrt, ki govori o 1000 in več hektarih hmeljišč v lasti Kmetijskega kombinata kot o organizaciji kooperacije v Kmetijski zadrugi, ki bo zajemala dobrih 80 odstotkov proizvodnje privatnih hmeljarjev, je pogojen v vrednosti rastline, ki je iskani proizvod na domačem kot na tujem tržišču, vsekakor pa v edinstvenosti Savinjske doline, ki se s svojim hmeljem lahko koga s številnimi evropskimi ter svetovni proizvajalci hmelja.

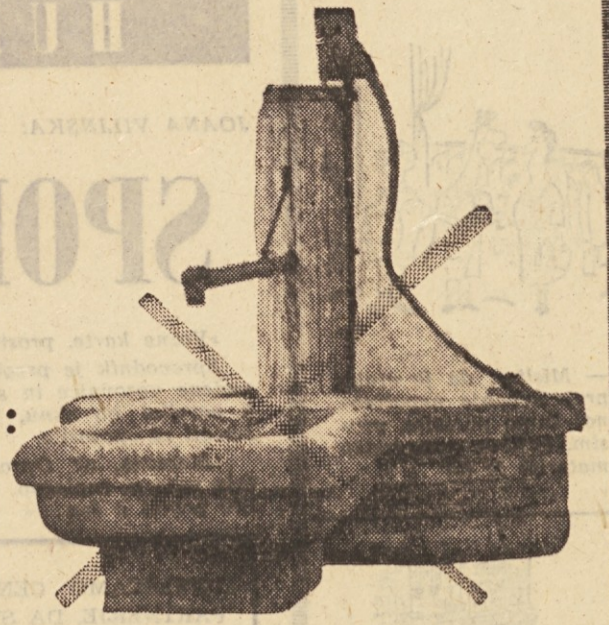
Včeraj, danes, jutri — bje Savinjska dolina boj za svoje zeleno zlato, za hmelj. Sluteno zmagoslavje v tej bitki pa je spet novo poglavje v prizadevanjih, da bo Savinjska dolina nemara že jutri primere vredna industrija pod vedrim nebom, en sam delovni kolektiv z natančno opredeljenim ciljem.

Brez električnega motorja v kmetijstvu ni uspehov

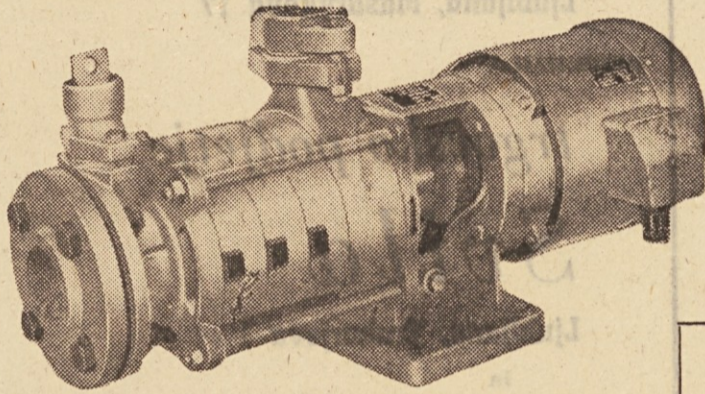
Cloveške roke so postale predragocene, da bi jih uporabljali za nerazumsko delo. Zato napreden gospodar vpreže umetnega delavca — električni motor — povsod, kjer mu ta lahko dela hitreje, bolje in ceneje.

ELEKTROMOTOR:
DELAVEC =
25 : 1000 = 1 : 40

Ne več na roko- temveč...

ELKO ČRPALNI AGREGAT

...samo z ELKO črpalko VC

pripravi v eni uri toliko vode, kakor delavec ves dan, a porabi komaj eno kilovatno uro. Električni motor dela hitreje in štiridesetkrat ceneje.

Zahtevajte tudi Vi naše prospekte in ponudbe

ELEKTROKOVINA

MARIBOR - SLOVENIJA - JUGOSLAVIJA

KMETIJSKA ZADRUGA V TREBNJEM INDUSTRIALIZIRA SVOJO PROIZVODNJO

JASNEJŠE NAČRTOVANJE

Po besedah ing. Voljča, upravnika Kmetijske zadruge v Trebnjem: »Gre namreč za uveljavitev zadruge kot organizatorja kmetijske proizvodnje, kot iznajdljivega posrednika med kmetijskim proizvajalcem ter trgovsko mrežo, kot iniciatorja, ki zna zainteresirati krog svojih delavcev za določeno dejavnost...«

Takšen koncept pravzaprav šele nastajajoče zadruge pa seveda poudarja gradnjo takšnih objektov ter uvajanje takšne proizvodnje, ki omogoča visoko produktivno delo, dejali bi lahko, ki odpira pot industrijskemu načinu neotranjega poslovanja, hkrati pa omogoča članom svojega kolektiva samostojno gospodarjenje po lastnem preudarku ter boljši, dostojnejši zaslužek.

V tej komunah se ukvarja s poljedelstvom blizu 4500 gospodarstev, živi od zemlje in gozda približno 9000 občanov. Komunah pa preteva le dobrih 12.000 ha obdelovalnih površin; že osnovnošolski izračun bi nas opozoril na očitno nesoglasje med številom prebivalstva in količino zemlje! Odgovorili bi nam tudi na vprašanje, zakaj si tolikšen rod prebivalstva, predvsem mlajši rod, išče kruha v industrijskih središčih, beži v mesta, zapušča domačije.

Navidezno neskladje med številom prebivalstva in zemljo, ki se ponuja, pa zna uravnovesiti zadržno gospodarstvo. Semkaj sodi tehnen promislek, ki se nedvomno opredeljuje za določeno kmetijsko proizvodnjo, ki ugotavlja na osnovi strokovnih analiz moč zemlje ter podnebja in seveda točno ve, kaj je lahko ob določenih pogojih najkoristnejše, najgospodarnejše.

Takšen pa je koncept razvoja kmetijske zadruge v Trebnjem! Danes obdeluje le nekaj 100 ha rodovitnih površin, oskrbuje dobrih 200 stojišč za govejo živino, zaposluje 200 delavcev in znaša njena letna realizacija malone milijardo dinarjev.

Vse to je seveda osnova za urednice načrta, ki pravi, da bo

zadruga kmalu obdelovala 1100 ha zemlje, da bo v svojih obratih zaposlovala 250 delavcev, a njena letna realizacija se bo povzpela vsaj na 20 milijardo dinarjev.

Te številke, ki pomenijo občuten porast narodnega dohodka v komunih, so utemeljene z elaboratom o nadaljnjem razvoju zadržnega gospodarstva.

Tu je predvsem upoštevanje tradicionalne prasičereje, ki v teh krajih sicer doslej še ni znala razpeti krila, vendar pa je bila vselej tesno povezana z individualnim kmečkim gospodarstvom. Zadruga načrtuje gradnjo pitliščnega objekta, katerega letna proizvodnja bo 10.000 bekonov.

V Mali lok naj bi stali dve, tako imenovani predpitlišči; zadruga bi posodobeno odkupovala od zasebnih proizvajalcev mlade pujske, ki bi jih v teh dveh obratih navadila na silažno krmo ter na določen red. Po mesecu dni bi ti krmilenci odromali v večji obrat, ki bo stal v Nemški vasi. Tu bi se dopitali do določene teže ter starosti.

»Tekoči trak« vzreje prasičev, ki bi tekel od proizvajalca v kooperacijskem odnosu z zadrugo, pa preko predpitlišča in pitlišča z ureje-

vanjem industrijskim načinom krmiljenja, bi bil vsekakor pod stalnim strokovnim in veterinarskim nadzorom. Prav zato si zadruga že danes prizadeva, da izpopolni število svojih visokokvalificiranih delavcev, štipendira agnomone in kmetijske tehnike, že zdaj razmišlja o seminarjih ter o sistemu pručevanja na delovnem mestu za delavce, ki nimajo nobenih kvalifikacij.

Ob uvedbi prasičereje pa bodo Trebnje še vnaprej izpopolnjevale svoj način vzreje govedi. V teh krajih že davno uveljavljena sivo-rjava pasma govedi, po mnenju zadruge, ni najprimernejša za mesno proizvodnjo, saj 80 te govedi znane in priznane mlekarice. Zato zadruga odvaža le dobrih 25 odstotkov telet za rejo, kar pa še zmerom pomeni 600 glav živine, količino mesa, ki jo zadruga oddaja domačemu trgu in trgovini.

Urejana vzreja in pitanje pa seveda zahtevata urejeno proizvodnjo zadostnih količin krme.

Porok za potrebne količine krme je zemlja sama. Mirnska dolina, pa površine ob bregovih Temenice so dokaj rodovite; potrebno je le, da zadruga združi še zdaj razdrobljene koščke zemlje v večje obdelovalne komplekse, kjer bo prišla v poštev mehanizacija in sploh sodoben način obdelovanja plodnih površin.

Pri tem združevanju so kmetje, zasebni proizvajalci, presenetljivo naklonjeni zadrugi in niso redki primeri, da pride kmet kar sam v zadrugo ter ji ponudi svoje zemljišče. S temi ponudbami pa se kmetje, domačini, iz dneva v dan bolj zanimajo za zadrugo načrtovanje, saj so mnogi, ki si od tega upravičeno obetajo določeno korist.

Uresničevanje tako obsežnega koncepta pušča še dovolj prostora za nadaljnjo proizvodnjo žitaric kot tržnih viskovi, krompirja in zelenjave. Mimogrede: namen zadruge je, da proizvodnjo krompirja še izpo-

polni. Uvaja namreč majhno predelovalno industrijo, sušilnico »pečenih krompirjevih krljev«. Ta obrat bo vsekakor donosen, enako bržkone kot so že zdaj donosni glavni obrati zadruge, v katerih lahko zakolje do 50 odstotkov doslej na svojih posestvih vzrejenih in spilitih živali.

Načrtovanje zadeva ob ureditev vaškega prostora. Dediščina fevdalne dobe in prejšnjih desetletij je značilen kaos v prostoru, kjer ni prav nobene urejenosti med gozdnimi in poljedelskimi površinami, kjer so številne »divje« izpeljane ceste in kolovozji, kjer je vrsta raztresenih naselij, izgubljenih posameznih domačij.

Sodelovanje zadruge z gozdnim gospodarstvom, predvsem pa z lastnim gozdarskim obratom, ki oskrbuje 15.000 ha gozda, zajemajo dedovane navade kaotičnega, pogostokrat nesmiselnega izgrajevanja vaškega prostora s točnejšim namenom, ki jasno določa mejo med gozdom in travnikom, med njivo in senožetjo, ki gospodarskeje ter prikladno potrebam kmetijskega proizvajalca izpeljuje ceste, gradi naselja. Dolgoočna investicija je to, investicija, ki bo v praksi pokazala svojo vrednost šele čez več deset let. In vendar je prav, da že danes razmišljamo o njej!

A zadruga v Trebnjem o tem preudarja! Malce smo se oddaljili od načrta, ki nas vsekakor najbolj zanima; vendar pa nas to namerno oddaljevanje seznanja z močnim vplivom kmetijske zadruge kot industrije na svojo okolico in seveda na življenje občanov, ki so z njo več ali manj povezani.

Pravimo, industrije! To je končni cilj: zadruga prevzema že davno uveljavljen sistem samoupravljanja v industrijskih središčih! Tudi ona ima že danes svoje ekonomske eno-

te z obratnimi delavskimi sveti ter s centralnim zadržnim svetom. Te enote — gozdni obrati, živinorejski, poljedelski, pomožni obrati in obratno — samostojno gospodarijo. Od planiranega dohodka si zadržujejo kot svoj skupni dohodek 30 odstotkov, a 70 odstotkov gre celotni zadržni organizaciji; od dohodka pa, ki ga posamezna ekonomska enota ustvari nad planom, sme zadržati 70 odstotkov in le 30 odstotkov odvaža. S takšnim načinom razdeljevanja ustvarjenih sredstev je pogojeno samostojno gospodarjenje, ki v vsakem primeru oblikuje osebnih dohodek kot realno zrcalo prizadevnosti in smotnosti.

Prav je tako, pravijo v zadrugi, to je tudi edina pot, ki nas pelje do resničnejšega kmetijskega delavca, proizvajalca, enakega delavcu kate-rekoli druge industrijske panoge. Smešno je bilo doslej, da smo se delavca v kmetijstvu, smešno zato, ker smo se radi spotikali bolj »ad hoc« kot pa iz natančnejših analiz stoterih vzrokov.

No, zdaj smo začeli te vzroke odpravljati! Z gradnjo takšnih objektov, ki bodo omogočili industrijski način proizvodnje ter s tem visoko produktivnost, z dobro organizacijo dela, predvsem pa z uvajanjem donosne proizvodnje, šele lahko omogočimo tudi delavcu v kmetijstvu perspektivnejše gospodarjenje in večji osebni dohodek.

Uresničitev tega namena pa ni le stvar in dolžnost zadruge kot gospodarske organizacije; to je hkrati dolžnost skupnosti, komun, občinskega ljudskega odbora, saj si brez njegove pomoči le težko predstavljamo, da bo naš koncept hitreje zapustil laborator, da bo skoraj kosček naše vsakdanjosti.

Dolina Temenice je bila včasih dolina mlinov. Pa raztreseni domačiji, Majhnih krpic zemlje.

Danes srečujemo ob Temenici močnejšega kmetovalca, ki odpravlja razdrobljenost, stromašno gospodarjenje, ki industrializira človeku prepotrebno proizvodnjo.

In čas je že!

Na žitnih poljih se srečujeja srp in kombanj

Za razvedrilo in kratek čas

HUMORESKA

JOANA VILINSKA:

SPOR

»Vozne karte, prosim!«
Sprevodnik je pregledal ponudene vozovnice in se obrnil k potniku ob oknu, ki se ni zmenil za opozorilo.
»Mesečna, a? Oprostite, načel vam ni zapisano. Blagovolite poseči v žep...«

»Jaz? Ne dam karte,« je z lirično mehko v glasu spregovoril potnik.
»Kako?« je osupnil sprevodnik. »Dolžni ste pokazati vozovnico.«
»Se pravi, da mi ne verjame, tovariš sprevodnik?«
Potnikov glas je bil tokrat za spoznanje manj liričen.
»Zakaj neki bi vam verjel? Saj vas še poznam ne...«
Potnik se je obrnil proti nam in v znak protesta tlesnil z dlanmi:
»Ste ga slišali, dragi tovariši? Se pozna me ne, pa mi ne verjame.«

Sprevodnik je zardel, toda potnik se ni več zmenil zanj.
»Če človeku pokažeš, da mu zaupaš,« je rekel patetično, kakor kak velik govornik, »se sam sebi zdiš boljši, plemenitejši. Če pa nimaš zaupanja in to celo poveš, potem se ti lahko zgodi, da začne objekt tvojega sumničnega razbijati šipe ali pa mu pade v glavo kaka druga norost. Povejte mi, prosim, od kod toliko huliganov, a? Dragi prijatelji, mi vsi smo tega krivi. Se pravi, naše nezaupanje je krivo huliganstva. Od malega otrokom ne zaupamo. Si se umil? lajnajo matere, pokaži roke. Učitelji dan za dnem ponavljajo: Glej, da boš dal očetu tole podpisati. In potem, ko odrasteš, te z nezaupanjem obsipa lastna žena: Dihni vame. Si pil, ne?«
»Mojduš, drži. Dihni vame, še enkrat dihni vame,« je potnik z globokim vzdihom pritrtil sprevodnik.
»In tako je povsod,« je nadaljeval potnik. »Kako se piše? Kje ste rojeni, kdaj ste rojeni, zakaj ste rojeni...? Brez žiga in podpisa, žal, ne smemo verjeti... Tole moram še preveriti... Tako. In zdaj še vi, tovariš sprevodnik...« potnikov pogled je bil lirično očitač, »še vi ste takšni. Se poznate me ne, pa že kokodakate: Pokažite mesečno karto.«
»No, no, ali smo tanki,« je zmedeno zagodral sprevodnik.
In odšel...
Potem sem rekla potniku:
»Občudujem vašo življenjsko filozofijo. Tako je, natančno tako je, kot ste rekli. Nezaupanje, kamor se obrneš. Moram vam pa priznati, da se meni ne bi ljubilo tako dolgo pričevati sprevodnika. Ne, s takim človekom se že ne bi spuščala v debato. Pokazala bi mu karto.«
»Ze, ze,« je lirično odvrnil potnik. »mislite, da je jaz ne bi? Če bi jo imel.«

— Mislim, da je vsako prepričevanje nepotrebno! Samo poglejte, prosim, kakšen prvovrsten material je to!

— No, zdaj si pa predstavljajte, kako bi dozdava četrtega nadstropja porušila to arhitektonsko skladnost!

— Kaj pa tako debelo gledaš? Strojepisna je na letnem oddihu in nekdo jo pač mora zamenjati...

— Ali bi bili pripravljene v vašem podjetju zaposliti mladega, dinamičnega in prodornega trgoškega potnika?

OBVEŠČAMO CENJENE ODJEMALCE IN POSLOVNE PARTNERJE, DA STA SE TRGOVSKEMU PODJETJU

Veletekstil

Ljubljana, Masarykova 17

PRIDRUŽILA

trgovsko podjetje

Svila

Ljubljana, Trubarjeva 1

in

Modna krojačnica center

Ljubljana, Tavčarjeva 1

Združen kolektiv se bo tudi v bodoče trudil zadovoljiti željam in okusu vsakega potrošnika z dobro izbiro in solidno postrežbo.

VELETEKSTIL,
LJUBLJANA — MASARYKOVA 17

LJUBLJANA, Cigaretova ulica

vam nudi bogato izbiro modnih čevljev renomiranih tovarn JADRAN, KOŠTANA in ZVEZDA.

OBVESTILA BRAVCEM

DELAVSKA ENOTNOST

Najprej se oproščamo bralcem, ker so v prejšnjih številkih izostala obvestila. Vzrok za to — kot ste sami ugotovili — so bili tehnični razlogi, ki so terjali drugačno uporabo prostora v listu. Kljub temu, da smo sredi dopustov, pa naša naklada raste, kar bo razvidno tudi iz nekaj poročil, ki jih objavljamo danes. Se prej pa obveščamo vse bralce, da smo v prejšnji številki lista v Pogovorih 62 objavili gradivo s posvetovanja pri CSZSJ O STATUTIH KOMUN. To je nadaljevanje gradiva, ki smo ga objavili v 28. številki pod naslovom POSVETOVANJE O STATUTIH GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ. Oboje bomo izdali še v posebni brošuri, ki bo obsegala približno 60 strani, izšla pa bo do konca tega meseca. Prosim, da nam do 20. t. m. pošljete naročila. Cena brošure bo med 70 in 100 dinarjev, odvisno od naklade, ki jo bomo določili po prejemu naročil. Sindikalne podružnice lahko naroče brošuro neposredno pri naši upravi ali pa preko občinskih sindikalnih svetov. — Na tem mestu naj še ugodimo želji nekaterih in objavljamo številko računa pri Narodni banki v Ljubljani: NB 600-11/1-365.

NEKAJ POROČIL O NOVIH NAROČNIKIH

POSTOJNA — Naš poverjenik in dopisnik v podjetju »TRANSAVTO« tovariš Lojze Bajc nam je poslal naslove 9 novih naročnikov.

ROGAŠKA SLATINA — STEKLARNA »BORIS KIDRIČ«. Poverjenik Ivan Komerički je zbral 10 novih naročnikov DE.

LJUTOMER. Tovariš Stane Feuš, poverjenik v Ljutomeru, je med kmetijskimi delavci zbral 15 novih naročnikov. Zdal je največ naročnikov DE v Ljutomeru med kolektivoma opekarne in kmetijske zadruge.

ORMOŽ — GRADBENO OBRTNO PODJETJE »GRAD«. Poverjenik tovariš Nikola Mihels je zvečal število naročnikov na 75.

PREKLIC

Preključem DELAVSKO KNJIŽICO na ime DVIZAC MIRKO, Mozelj pri Kočevju, roj. 1935, štev. reg. 2712, izdano v Ključu, in jo proglašam za neveljavno.

PREKLIC

Preključem zdravstveno izkaznico št. 127140 na ime STAH STANISLAV, Mozelj 16 pri Kočevju, in jo s tem proglašam za neveljavno.

Preden se odločite za nakup kuhinjskih stolov in miz, salonskih stolov, foteljev in ostalega kosovnega pohištva

ZAHTEVAJTE KATALOG IN CENIK PODJETJA

Fotelj

LESNA INDUSTRIJA, PIVKA

Ki proizvaja tudi
— kvalitetno priznane vezane in panel plošče,
— plemenite in slepe furnirje,
— lepljene sedeže in nastone,
— lesno embalažo,
— žagan mehki in trdi les.

VSE IZDELKE PODJETJA »JAVOR« LAHKO DOBITE V VSEH PRODAJALNAH PODJETJA »SLOVENIJA LES« IN V POSLOVALNICAH »JAVOR« PIVKA:

Ljubljana, Gosposvetska 13
Zagreb, Braća Oreški 15
Beograd, Nebojšina 7

»REDSTAVNIŠTVO PODJETJA »JAVOR« — SPLIT, SPINCICEVA 27

Spored RTV Ljubljana za teden od 20. do 26. avgusta 1962

PONEDELJEK

20. avgusta

6.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Igrajo Veseli hribovci — 8.20 Zabavni orkester Hugo Winterhalter — 8.30 Trije ansambli iz opere Car in tesar — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Vedri intermezzo na hammond orglah — 9.40 Vasilije Mokranjac: Trije stavki iz godalnega kvarteta — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Biaz Armic: Simfonija dela — 11.30 Zabavni kaleidoskop — 12.05 Lovski kvintet Ljudske milice — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 W. Czernik: Koncertino za flavto in klavir — 13.44 Dvajset minut s pianistom Leonardom Pennarom — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prirreditve dneva — 14.35 Pesmi in pesli jugoslovanskih narodov — 15.20 Dvajset minut ob glasbenem avtomatu — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Z arjo skozi stoletja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Portreti jugoslovanskih skladateljev zabavne glasbe — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Iz doline v planine — 20.45 Kulturna kronika — 21.00 Razgledi po sodobni glasbeni literaturi — 22.15 Iz zbirke naših novih jazzovskih plošč — 22.50 Literarni nočturno — 23.05 Romantičnim peslavecem — 23.35 Arje iz Mozartovega »Don Juana« — 24.00 Zadržanja poročila in zaključek oddaje

TOREK

21. avgusta

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Zupančičev »Ciciban« v zborih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.10 Med rapsodijami — 9.45 Od Splita do Dubrovnika — Igra ansambel Srečka Dražila — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Tri pesmi Gajmirja Kreka — 11.10 Pet glasbenih utrinkov Vasilija Mirka za klavir — 11.25 Henry Cecili: Obe plati postave — 12.05 Veselo po domače — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Spored arj s slovitiimi sopranistkami — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prirreditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Iz sončne Dalmacije — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz del jugoslovanskih skladateljev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Pesmi s Pohorja — 18.25 Mali klub ljubiteljev popevk — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pol ure z velikimi zabavnimi orkestri — 20.30 Radijska igra — 21.24 Štirje mladi violinisti — 21.39 S popevkami stare glasbe z lanskega festivala v Lyonu — 22.05 Zadnji ples pred polnočjo — 24.00 Zadržanja poročila in zaključek oddaje

SREDA

22. avgusta

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Jutrarnji obisk pri klasičnih mojstrih — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Iz filmov in glasbenih revij — 9.45 Iz Albenizove »Spanske suite« — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Igra nam Kmečka godba — 11.15 Človek in zdravje — 11.25 Uvertura in nekaj scen iz Thomasove Mignon — 12.05 Nekaj narodnih s harmoniko — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Belokranjske pisane in rapsočno kolo — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prirreditve dneva — 14.35 Operne melodije — 15.20 Poje nam Komorni zbor RTV Ljubljana — 15.40 Predstavljamo vam violončelista Marijana Jerbiča iz Zagreba — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Šoferjem na poti — 17.50 Kola iz Srbije — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Favn in njegova flavta — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Radijska priredba opere Traviata — 21.00 Od melodije do melodije — 21.40 Majhna komorna Serenada — 22.15 Za prijatelje jazza — 22.50 Literarni nočturno — 23.05 Od plesišča do plesišča — 23.32 Eugene Suchon: Fantazija za violino, in veliki orkester — 24.00 Zadržanja poročila in zaključek oddaje

ČETRTEK

23. avgusta

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Nekaj domačih polk in valčkov — 8.20 Kitara in orglice — 8.30 »Ob zori« in druge skladbe makedonskih komponistov — 8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.10 Vesele počitnice — 9.25 Iz manj znanih oper velikih mojstrov — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Orfej in Hamlet v orkestralnih podobah skladatelja Liszta — 11.30 Pol ure pred dvajseto — 12.05 Narodne z Božom in Miškom — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 V spomin na pokojnega skladatelja — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prirreditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Glasbena medigra — 15.25 Odlomki iz Gotovčeve opere Ero z onega sveta — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Petdeset minut turizma in melodij — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Radijski napovedi — 20.45 Zabavni orkester Armand Bernard — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Janez Matičič: Suita za godala — 22.15 III. jug. festival jazza — 22.05 Sergej Prokofjev: Prizor iz 3. dejanja opere Ognjeni angel — 23.35 S popevkami se poslavljamo od vas

PETEK

24. avgusta

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Orkestralni odlomki iz opere Hectorja Berlioz — 8.35 Zvenec kaskade — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Marijan Vodopivec: Jesenski ognji, štirje orkestralni pasteli — 9.45 Narodne iz Hrvaške — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Dopoldne pri Wolfgangu Amadeju Mozartu — 11.20 Henry Cecili: Obe plati postave — 12.05 V domačem ritmu — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Arje iz oper ruskih mojstrov — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prirreditve dneva — 14.35 Poje nam zbor RTV Beograd — 15.20 Napotki za turiste — 15.25 Lahka glasba — 15.29 Eduard Lalo: Spanska simfonija — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Solist tega tedna — 17.40 Popoldanski plesin kolkaj — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Claudio Monteverdi in »Orfeo« — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 A. Vivaldi: Preizkušnja harmonije in investicije — koncert št. 10 v »Eduru« — Lov — 20.15 Tedenski zunanje politični pregled — 20.30 Zbori v folklornem tonu — 21.00 Malo in pomorskih — 22.15 Melodija, ples in jazz — 22.50 Literarni nočturno — 23.05 Bartok in Sostakovič — 24.00 Zadržanja poročila in zaključek oddaje

SOBOTA

25. avgusta

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Napotki za turiste — 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.35 Flava in rog — 8.55 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.10 Zabavni kaleidoskop — 9.40 Narodne pesmi in pesli iz Kosmeta — 10.15 Od tod in onod — 11.00 Melodije iz Cimaroseve »Tajne poroke« — 11.30 Lepa melodije — 12.05 Trio Avgusta Stanka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Iz baletov »Labodje jezero« in »Hrestač« Petra Iljiča Čajkovskega — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.30 Prirreditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Glasbena medigra — 15.25 Chopinov Andante spianato in Velika poloneza — 15.40 Nedved, Fleišman in Potočnik — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Cremo v kino — 17.50 Kitara v ritmu — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Bruno Bjeleinski: Serenada za trobento, klavir, godala in tolkala — 18.28 V plesnem ritmu — 18.45 Naši popotniki na tujem — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Za prijeten konec tedna — 22.15 Oddaja naše izseljenice — 23.05 Radi bi vas zabavali — 24.00 Zadržanja poročila in zaključek oddaje

NEDELJA

26. avgusta

6.00—8.00 S sprejemnikom na dopust — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.30—7.35 Radijski koledar in prirreditve dneva — 8.00 Mladinska radijska igra — Laslo Kopecki: Na pomoč kradem — 8.40 Karol Pahor: Drobne skladbe za mlade pianiste — 8.55 Zabavna medigra — 9.05 Z zabavno glasbo v novem tednu — 9.45 Trije samospevi Brede Sekove z medigro — 10.00 Se pomnite, tovariši... — 11.30 Rapa Suklje: Dubrovniške letne igre — 11.50 Vesela godala — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Četrte ure s Slovenskim orkestrom — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 15.15 Trikrat pet — 15.30 Chopin: Scherzo in trije valčki — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Melodije za nedeljsko popoldne — 17.05 Sportna nedelja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Vaša pesem — vasa melodija — 20.50 Sportna poročila — 21.00 Koncert sopranistke Marie Cebotari — 22.15 Ansambli in solisti RTV Ljubljana — 23.05 Zaplešimo v novem tednu — 24.00 Zadržanja poročila in zaključek oddaje